

SZINHÁZI ÉLET

BLAHA LUJZA
legujabb fényképe

1919. 19. szám.

Ara 2 korona

KERTÉSZNÉ KOVÁCS ILONKA
Upton Sinclair filmesített regényének főszerepében

Angelo fõlv.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
kotta-melléklettel

Budapesten és vidéken
Negyedévre . . 24.—K

Egyes szám ára:

Budapesten és
vidéken . . . K 2.—

SZINHÁZI ÉLET

SZINHÁZI, IRODALMI ÉS
MŰVÉSZETI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL

Hirdetések
mm.-sora 3 korona

Szerkesztőség
Erzsébet-körút 24
Telefon: József 129-35

Kiadóhivatal
Erzsébet-körút 29
Telefon: József 121-72

A jegypénztár száma:
Telefon: József 121-73

A szinpadí képek művészete

Írta: MÁRKUS LÁSZLÓ

Annyira már vagyunk, hogy a színházaktól nemcsak emberséges színészi produkciót, hanem türehető szinpadí képeket is várunk és ma már egyre többen érzik meg a rendező művészi szándékát, azt a törekvést, hogy a szinpadon látható minden részletet, a színész akcióján kívül a szinpadí falakat, erdöket, egeket, napsütéseket, elsötétüléseket, virágokat, emberek összecsopordulását és szétrobbanását egy olyan egységbe foglalja össze, amely mint egy látható és hallható művészi valóság realizálja a szinpadra írt írásműnek olvasáskor csupán halványan képzelhető értékeit. A szinpadí irodalom, megkülönböztetve minden más irodalomtól, egy nagy, eleven apparátussal számol s ebben csak a szimfonikus zene rokon vele némiképpen, amely sokféle hangszer sajátos színét igyekszik egységbe fogni s alkalmakat ad helyzeteket, lehetőségeket ad karmesternek és zenészeknek, hogy egyrészt minden hangszer mutathassa a maga sajátos szépségét, másrészt a karmester összefoglalásában ezek a sajátos szépségek a zeneszerző elgondolását éreztessék a publikummal.

Ugyanilyen formán, sőt fokozott mértékben az alkalomadás, a helyzetek és lehetőségek megalkotása, lényeges eleme a drámairásnak és ha az író emberi életeteket látható és hallható kifejező eszközökkel akar láttatni és hallatni, szobákra is gondol, ahol ezek az életetek csöndesen lemorzsolódnak, vagy izzó esti egekre, amelyekből tüzesen rajzolódnak ki a szenvedély gesztusai, kertekre, ahol a fehér rózsák poézisé-

ban rezonál a szerelmes szavak zenéje, vagy elvont minden pozitív valóságtól távoli képekre gazdag brokát leplekre, amelyek az édig érnek, vagy formátlan tömbökre, amelyek nem ábrázolnak sziklát vagy falat, csupán a tragédia komor ritmusát kísérik a szín, a vonal, a valór, a fény és árnyék összhangzó ritmusával.

Ilyenformán nyilvánvaló, hogy ha nem is nézzük azt a nagy jelentőséget, amit a szinpadí diszlet azáltal kap, hogy egy jól elhelyezett oszlop, vagy egy hangsúlyozott kandalló a színészi játékhoz egészen friss, termékeny impulzusokkal szolgálhat, mondom, ha a többi eminens fontosságot nem is nézzük, maga az a tény, hogy az író stílusát legfrappánsabban a teljes impresszióval érzékelhető szinpadí kép fejezi ki, kiválóan jelentössé teszi a szinpadí diszletet a szinpadí művészet sokféle elemből összetevődött egészében.

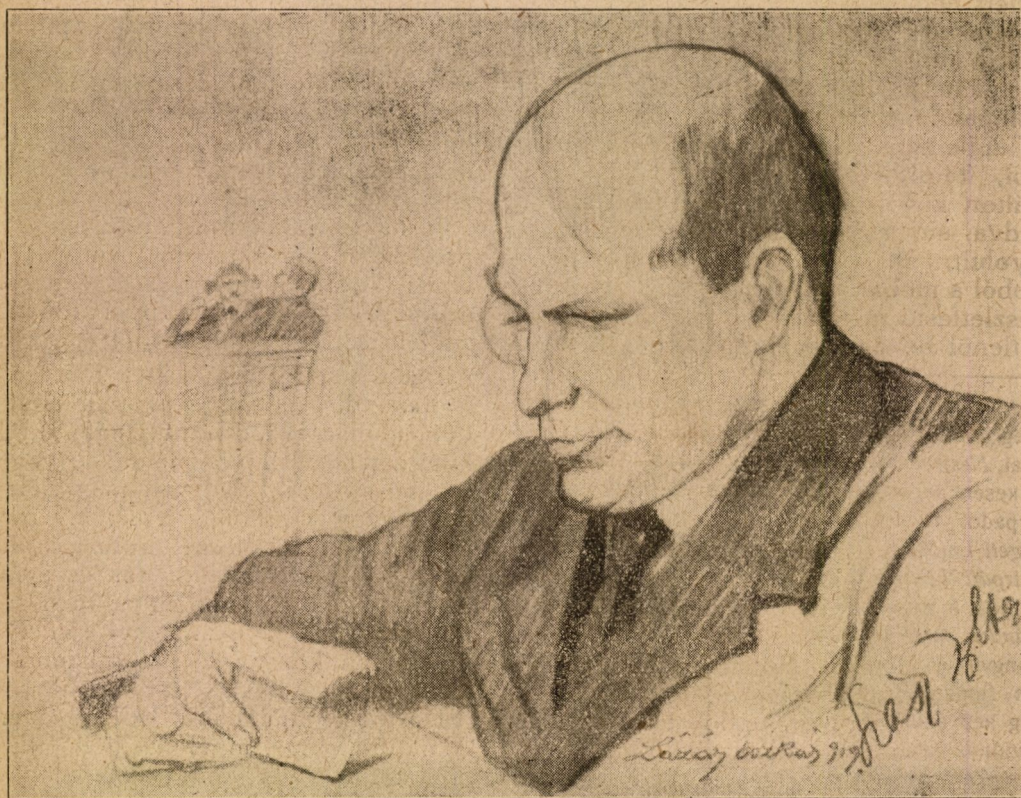
Ezt a nagy jelentőséget már itthon is kezdjük észrevenni és már elértünk oda, ahol a naturalizmus teljes értékeit kifejezheti: a szinpad nálnak a valóság hü mása, amint az valamely Zola-regény vagy Gorkijnak valamely meztelbas novellája, s a zárt szobák, a plasztikus diszek, a valódi fák és a fából készült ajtók ensembleja valóban sokat mutathat abból a stílusból, amely az objektíven konstatáló naturalizmus stílusa volt.

De most már előre kellene menni. A naturalizmus, amely a kiélt stílusok elhantolása után hangyaszorgalommal, a német filozopterek pápaszemes alaposságával gyűjtött új és mindenfelől

megfigyelt realitásokat, már régen megtette kötelességét és az összehordott anyagból az újra előtérbe lépett poéták újra stílust, újra elvonatkozásokat, újra szinthezist kezdenek építeni. S amint Maeterlinck, vagy az új Hauptmann megjelenik a színpadon, a plasztikus díszlet egyszerűen sivár kasirozottsággá durvul a költői álom misztikus világításában s a valóság képe helyett elvont színfoltok, ritmikus vonalak, álomformák és költői elragadtatásban nemesedett virágok kellenének a költők éppen, sajátos stílusának sajátos kifejezőjéül.

Már most ide művészek kellenének és vannak is művészek, akik transzponálni tudnák a festőiség nyelvére a költői szavak és költőien látott életek finom zenéjét. De a legszebb karton, a legszebb elképzelés hiábavaló, ha a díszletfestő-műtermekben nincsenek mű-

vészek s talán éppen ez a körülmény okozza azt, hogy a mi színpadjainkon legfeljebb egy plasztikus díszletet lehet tűrhetően megcsinálni, amely pontos rajz után pontosan megépülhet és egyszerűen kikeverhető lokális színekkel bemázolódik. De ha festeni kell valamit, ha elvont dekoratív foltokká redukált képről van szó, a díszletfestők a plasztikus díszletet megelőző sémákba fojtják a legszebb lendületet és függönyökre, szuffitákra, kulisszákra, iverre olyanképpen pingálják rá a művész dekoratív elgondolását, mint ahogy a plasztikus díszlet kora előtt a valóságot mimelték, silányul bemázolt silány vászonrongyokon. A foltokba stilizált lombot naturalisztikus levél elemeire bontják, a pár folttal jelzett köveket szép valódira kivonalazzák s általában holtra korrigálják mindazt, ami szép, egyszerű, kevésbeszédű volt a művész rajzában. Ezért

SZÁSZ ZOLTÁN

(Lázár rajza)

kellene művész most már a diszletfestő műtermekben is, aki megtudja érteni, hogy egy vászonra festett virágfüzérben esetleg éppen nem a virágok természetűsége, hanem a megfestés módja, a kezelés, a technika művészi kéz nyomai, szóval a stílus a fontos s művész kellene, aki megérzi, hogyha a tervező egy falnak a konturjában puha, hullámos formátlanságot akar kifejezni, ez fontosabb, mint az a tény, hogy a falak a valóságban kemény, egyenes vonalakkal szoktak lezáródni.

Ugy vagyunk most, mint ahogy iparművészetünk volt az első fellendülés idejében: Wiegand, Rippl-Rónai és a többiek gyönyörű butorokat rajzoltak, de az asztalosok csak lassan jöttek rá, hogy az más, mint az eddigi sablon és a szép rajzokból egész furcsa viccek kerekedtek ki, míg nem az iparművészeti társaság kiállításain nevelődve, az asztalosokból is kiváltak a művészek. Miért nem gondol ez a társaság a színpadra is? Miért nem nevelnek vajjon az iparművészeti iskolában jó diszletfestőket is, miért nem vonják be a színpad művészetét segítő iparosokat is abba szférába, amely az asztalosokból, kárpitosokból művészi megértést váltott ki? Ezzel sok minden meg volna oldva, ami most kibogozhatatlanul bonyolult, s színpadunk előre menne abból a mozdulatlanságból, amiben egy diszletfestő művész felbukkanásáig fel-tétlenül benne fog ragadni.

A BUDAI SZINKÖR-t máius elsejen nyiták meg zsufoolt ház előtt *Lumpácius Vagabundus*-szal, *Nestroy* látványos színjátékával. A közönség lelkesen tapsolta a darab szereplőit. *Szakács Árpád*ot (cimszerep), *Kabos Gyulát* (Cérna), *Ligeti Lajost* (Lábszij), *Somori Miklóst* (Enyv), *Kárpáti Nándort* (Gyalusi), *Környei Gyulát* (Házaló zsidó). A nők közül sikere volt: *Urai Lilinek* és *Sándor Métának*. A III-ik felvonás keretében hangverseny volt, amelyben felléptek: *Lakatos Ilonka*, *Székely Ilonka* (a budai közönség kedvencei), *Fenyves Béla* és *Sólyom Janka*, — mindnyájan zajos tetszés mellett.

Petőfi 1842 november 11-én lépett a színpadra Székesfehérvárott, a „Párisi naplopó” Józsi szerepében.

A színész halála.

*Alszik. A maszkja már halotti maszk,
Mely némán a nagy semmiségbe dermed,
Nem fog jelezni már vágyat, vigaszt,
Töprekedést és tomboló szerelmet.*

*Száz arca volt. Mindig más, mindig új,
Ővé volt minden mosolygás, kesergés,
Most minden arc szeliden elsimul
S az arcon nem marad többé jelentés.*

*Ez az igaz. Most ő maradt maga,
A deszkák fénye mind elhamvadott,
Négy deszka közt az örök fény ragyog.*

*Ez az igaz. Ő eltalált haza,
Hol nincs zaj, taps, szín, álgysz, álvigasz
Ahol örökké, minden egy s igaz . . .*

Juhász Gyula

BIHARI SÁNDOR
Városi Színház — Rip van Winkle

(Papp felv.)

A zene mesterei

Hogyan éltek és mit alkottak ?

Festőművészeink izgalmas szervezkedésének egyik legfőbb momentuma volt annak a kérdőívnek a kitöltése, melyet a kérlelhetetlen kataszteri bizottság a piktorok elé rakott, hogy gondosan és pontosan válaszoljanak a legfogasabb kérdésekre. A legutolsó kérdés az volt: „melyik öt művészt tartja a modern festészet legjobbjainak?” Hogy mikor feleltek erre a kérdésre piktoraink, azt már körülbelül tudjuk a lapok indiszkrét riportjaiból, azt azonban mindeddig még nem sikerült megállapítani, miért kíváncsi a festőművészek szakszervezetének vezetősége, hogy ez vagy az a festő, kiket tart az öt legjelesebb modern festőnek? A zenészek is szakszervezkedtek, de náluk nem adtak fel a tagjelölteknek ilyen fogas kérdéseket. Nekik egészen mindegy volt, vajjon Fuvola ur Reinitz Bélát vagy Strauss Richárdot tartja-e a legnagyobb modern zenészek egyikének. A fő, hogy valóban muzsikus legyen a jelentkező, aki a szakszervezet tagja kíván lenni.

A piktorok barkochba játéka azonban mégis izget ütött a fejembe. Vajjon mit csinálnának a muzsikusok hasonló esetben? Ki volna az öt legnagyobb modern zeneművész? És a nem modernek? Általában nem is olyan érdektelen a kérdés. A zeneművészetre kétségkívül rendkívül nagy és jelentőséges szerep vár a jövő szociális kulturfejlődésének előmozdításában. Különösen pedig nálunk, ahol a zene még távolról sem jutott el a népszerűsebb rétegeibe, mint ez a németeknél vagy tőlük nyugatabbra eső népeknél már régen megtörtént. A magyar zenei életnek a jövőben kétségkívül egészen más arculatja lesz, mint amilyen eddig volt. A népszerű hangversenyek, operaelőadások gyakoribbak lesznek és valóban azokká lesznek, amiknek a nevük is szánja őket. Kik volnának tehát azok a zeneszerzők, akiknek művei nem hiányozhatnak az ilyen zenei produkciókból, kik a legnagyobb komponisták, akik nélkül a modern zenei kulturát elképzelni nem tudjuk?

Ki ez az öt, vagy mondjuk hét muzsikus? A felelet bizony nehéz, nem is lehet határozott és mindenki által elfogadható, de talán még a festők cezanneizmusánál is bizonyosabb, hogy

Mozart

neve minden kérdőívben szerepelne. A zene klasszicizmus egyik legnagyobb képviselője és a mai zeneművészet alapjainak megvetője. Invencióban azóta sem multa felül senki, a hangszerelés művészetét még ma is tanulják tőle. Mint csodagyermek, kezdte művészi pályafutását, melyet harmincötéves korában már be is fejezett. És ez arasznyi idő alatt hihetetlenül sokat dolgozott és halhatatlant alkotott mindenben, ami teremtő keze alól

MOZART

kikerült. Zongorára, hegedűre irt művei, kamarazenei együttesei, szimfóniái ma is fénypontjai a hangversenyek programmjainak. Az ének, a dal uralkodik mindegyikben, melódia, szívvel-lélekkel való dalolás a tényezője minden alkotásának. Ez a jelleg uralkodik szinpadai műveiben, az operáiban is, amelyhez Gluck kereteit vette át, de ezeket csodálatos, új tartalommal töltötte meg. Még az addigi operákban sablonná lett figurák énekelnek, Mozart alakjai egyéni életet élő emberek, ahány szerep, annyi típus és nemcsak a szinpadon, a zenekarban is, ahol individualizálódnak a hangszerek és a zene oly magaslatot ér el, amilyent Mozart előtt senkinél sem.

Beethoven

egyedülállósága minden kétségen felüli. Minden idők legnagyobb zeneművésze. A legnagyobb klasszikus. Csupa szubjektivitás egész alkotóművészete. Érzéseinek története olvasható ki műveiből, melyek nagyrészt csodálatos ellentmondásban vannak életével. Mogorva, emberkerülő, világgyűlölő, de ez a modor csak álarc volt, mely alá testi fogyatékoságát, nagyothallását, majd teljes süket-séget rejtette. A szívében, a lelkében tavasz virágzott; meghatotta a patak csörgedezése, áhítatosan borult le a természet fensége előtt, eszményi alakban istenítette a nőt és az emberszeretet magasztosságáról dalolt. A szonáta, szimfónia nála és általa lett tökéletes és a kilenc szimfónia, mely magában véve biztosítaná nevének halhatatlanságát, nem kapott hozzájuk mérhető utódot. Egyetlen operája, a „Fidelio“, egyedülálló e műfaj fejlődésében is. Kamarazenei műveiben mély-séges filozófia nyilvánul meg, egy egészen

ma mint a művészet istenségének legnagyobb szerűbb kinyilatkoztatásait hallgatjuk.

A zene klasszikus korát a romanticizmus követi, amelynek legérdekesebb és legelegzetesebb zenepoétája

Chopin,

a szilaj polonaisek, a merengő noktürnök, a kecses mazurkák és a lány keringők szelid-lelkű költője. Lengyel származású volt és francia levegőben nőtt fel, korának legnevezetesebb művészei, írói, festői, az akkori Páris egész intellektuális előkelősége, voltak a barátai. Virtuóz zongoraművész volt és a zongora fekete-fehér billentyűivel gondolkozott kompozícióiban is. Chopin jóformán par excellence zongora-komponista, nem hiányzik hangszere azokban a műveiben sem, amelyekben zenekar vagy más hangszer viszi, vagy vinné jó szerint, a vezérszerepet. A stílusa egészen új és egyéni, a nyelve eredeti, magateremtette és minden művében megérezhető

BEETHOVEN

CHOPIN

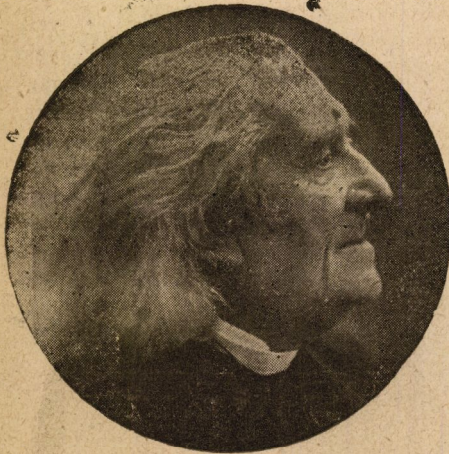
ujfajta zenei bölcselet, melyet előtte senki sem tudott hangokban kifejtteni. Egyik szellemes biográfusa mondja, hogy Beethoven vonónégyesei olyanok, mintha négy okos ember beszélgetne. Az indulása Mozarthoz kapcsolódott: ifjúkori műveiben még a nagy előd hatásai észlelhetők. Csakhamar azonban kialakult saját egyéni nyelve, a beethoveni frazeológia, melyet eredetileg, választékosság és mély tartalom tekintetében senki sem múlt még felül s azontul, minden érző és gondolkodó ember számára hozzáférhető nyelven írta azokat a műveket, amelyeket

nagyszerű zongoratechnikája, mellyel mint előadó művész ritkította párvját. Hét évtized múlt el Chopin halála óta, de az, amit alkotott, változatlan frissességben, üdén és illatosan csendül még ma is. Művein semmi nyoma sincs a patinának, egyiket sem lepte be az idők pora, de nem is lephette, mert állandóan hangzanak, dalolnak, csend. Inek ezek a különös franciába oltott szláv melódiák, amelyet minden ütemükben magukon viselik Chopin eredeti egyéniségének varázslatos bélyegét.

Modern zenéről szinte beszélni se lehet, hogy az ember ne említse

Liszt

Ferenc nevét. Ő a miénk, a legnagyobb muzsikus, akit eddig a magyar föld termelt és magyarnak kell tekintenünk nemcsak azért, mert bölcsője itt ringott, mert magyarsága kifejezésre jut művészetében is, de mert maga is magyarnak vallotta magát és élete, működése nagy hatással volt zenei kulturánk fejlődésére Liszt a legnagyobb zongoraművész volt valamennyi között. Kiknek nevét feljegyezte a muzsika történelme, de egyuttal nagy

LISZT

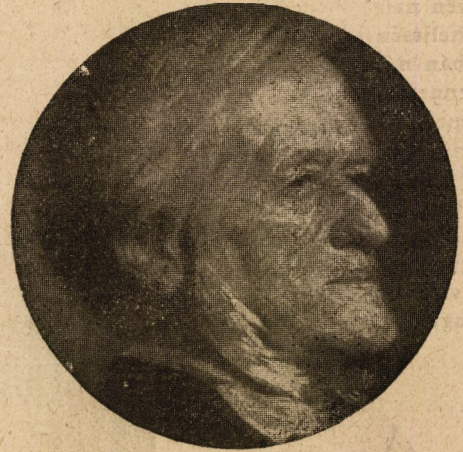
volt és halhatatlanná lett mint alkotó művész is. A mai programzenének Liszt a megteremtője, de teremtett egy új zongorastilust is és jelentősen előbbrevitte az egyházi zene fejlődését is. A „szimfóniai költő” műfaja az ő alkotása, melyben a régi szimfóniai formák helyett újat teremtett, az egytételűséget, melynek lényege nem az, hogy egybejátszandó az egész, hanem a belső összefüggés, a lélektani kapcsolat, mely a tételek tagoltsága mellett is egységes egészzé forrasztja a zenei alkotást. A magyar zeneművészet fejlődésére nagy kihatással volt szereplése azzal, hogy megalapította a budapesti Zeneakadémiát, melynek zongoramesteriskoláját ő maga vezette

Ami Liszt a zongorázás és a programszimfónia terén, az

Wagner

az operában, vagy helyesebben a zeneírámban. A wagneri zenedráma a művészetek szintézise: a szó (szöveg), a zene és a szinpad

művészete mint egymás mellé rendelt tényezők, együttesen adják nála a művészi eredményt, a drámát. Hogy ezt megvalósíthassa, oly rendkívüli képességekkel is kellett rendelkeznie, mint előtte és utána senki: maga írta operái szövegét és maga volt a rendező, a szinpadí diszletmester, a világoztó és a szcenikára vonatkozólag épp oly részletes és szigorú utasításokat adott műveiben, mint a partitúráiban a zenészeinek. Wagnernél a szinpadí zene nem eszköz, hanem cél és a

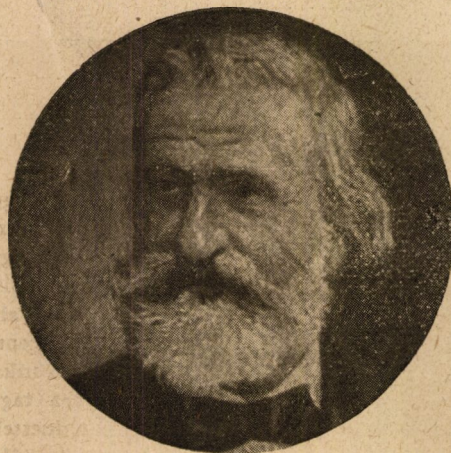
WAGNER

szöveg nem mellékes, hanem egyenrangú a zenével. Költői lendületű drámaszövegei, önállóan is értékes irodalmi alkotások, mély gondolatokkal, nagy eszmékkel vannak telítve, mindegyik műve egy-egy nagy filozófiai alkotás is egyuttal. A dallamképzés súlypontja nem az énekeseknél van nála, hanem inkább a zenekarban. Megszüntette az opera tagoltságát is, nem ír „számok”-at, áriákat, duettek, tónusokat, hanem egységesen hömpölygő folyam minden felvonás az elejétől a végéig. A zenekarban jellemez minden személyt, minden tárgyat, és minden gondolatot a „vezérmotívum”-mal, mely visszatér, valahányszor az illető személyről, tárgyról vagy gondolatról szó van. A mozarti zenekarhoz képest Wagnéré jelentékenyen bővült és így kifejező eszközökben is gazdagabb, a stílusa pedig az a szinte le sem írható formanyelv, amit egyedül és kizárólag Wagner neve jelez a zeneirodalomban.

A Mozart utáni opera legnagyobb felvirágoztatása egy olasz zeneszerző érdeme,

Verdi

az opera új Mozartja — olasz kiadásban. Fajának szenvedélyét, bravuros egyéni tudását és az olasz föld melódiagazdagságát vitte zenéjébe, tudatosabb volt, mint Mozart és megmaradt mindvégig olasznak. Azt a világot, amely operáiban megelevenedik színes és érzelmes idealizmusával, buja romantikájával, ma sokan csak elnéző mosollyal szemlélnek. Nincs igazuk. Való, hogy a mai fülnek sok dolog triviálisnak tetszik, ami Verdi korában új és forradalmi volt, igaz, hogy a zenekar kezelése nem egy művében primitíven naiv, de el kell komolyodni és tiszteletteljesen bámulni azt, ami Verdi muzsikájában mint abszolút érték adódik, ami uttörő benne és új az elődjeihez képest. Az igazi zeneértő számára Verdi zenéje nem kortörténeti dokumentum, elporladt idők fényét vesztett emléke, hanem eleven valóság, ugyanolyan, mint amilyen Wagner zenedrámáiban maradt az emberiségre. Műveiben bámulatos egységes fejlődést látunk, olyant, amilyent kivüle egy zeneszerző sem tudott felmutatni. Nagy kort ért meg, közel kilencven esztendő

VERDI

volt, mikor tizennyolc évvel ezelőtt meghalt, de egész életében alkalmazkodott a kor szelleméhez és dalolt, ahogyan olasz szíve csak dalolni tudott. Melódiagazdagsága Mozart művének közvetlen folytatójává teszi és mert operáiban magávalragadó erővel ömlik a dal, gyönyörű érzelmes melódiák és mélységes drámai akcentusok szállnak fel hozzánk, melyeket drámának és lírának érzünk ma is, modernmarad számunkra, Verdi akkor is, ami-

kor az utódokban már nem találjuk meg művészetének folytatását. Különösen most éli reneszánszát Verdi. A mai kulturált zenekedvelő már a klasszicizmus távlatában nézi és érzi Verdi zenéjét és a „Traviata“ áriáiban, a „Rigoletto“ megrázóerejű kvartettjében, „Az álarcosbál“ kecses archaizmusában, az „Aida“ színes keleti pompájában őszinte örömmel füröszti meg szépre vágyó lelkét és meghallja a zenében a zeni szavát.

Végül pedig Strauss. Nem János, a bécsi keringők szellemes királya, hanem

Strauss Richárd,

a mindig harcoss, legmodernebb zeneszerző, a ma zenéjének mindenkor legizgalmasabb jelensége. Pályájának kezdetén zenei híresegek kegyeltje, játékszere, később a radikális haladók és a szecesszionisták vezére volt, az

STRAUSS RICHÁRD

időtől fogva pedig, hogy a „Zarathustra“-t megírta, a modern zene legzseniálisabb képviselője. Működése új korszakot jelent a zene fejlődésében. Mint Monet Claude a festészetben, ő a zenében teremtette meg az impresszionizmust. A francia impresszionista festők módjára, kik a fény szeretetével és megértésével felújították a tájképet és megtalálták az új technikát, a fénylő sugarak alapszínre bontását, Strauss a hangszerek individualizálásá-

ban találta meg a hangszerelés új módszerét. Mint a plein-air festők a színt, ő a hangot, a zenei frázist bontja alapelemeire és csak amikor minden mellékes tulajdonságától megfosztotta, alkot belőle újat.

Alkotásaiban nem köti a forma. Ideáit ezerféle alakba önti, azokat ezerféle sajátossággal ruházza fel anélkül, hogy banális zenekari retorikát használna. Nem a hanghatások kedvéért írja meg zenéjét, mert mindig van mondanivalója és amit mond, annak mindig meg van a jogosultsága. Ami Ibsen a drámában, Tolsztoj a regényben, az Strauss a zenében megalkotta a zenei elbeszélés formáját, a zene prózáját. Stílusa izmos, szilárd, nem akadozó, olyan mint a jó próza és annyiféle, ahányféle tárgyat dolgoz fel. Más a „Salome“ és más „A rózsalovag“ és az „Ariadne“-ben szinte nem ismeri fel az ember az „Elektra“ költőjét. De ugyanez a Strauss írta az „Alpesi szimfóniá“-t is és a sok nagyszerű szimfóniai költeményt, melyek betetőzései Berlioz és Liszt művészetének. Strauss művészetéből sarjad az egész modern zeneirodalom. Nem

az utánczókat értjük — bár vannak szép számmal, — hanem az átértékelőket és a továbbfejlesztőket, akik nyomdokain és az ő eszközei felhasználásával viszik előre a komponálás művészetét. Ezért elválaszthatatlan Strauss Richárd a modern muzsikától s ezért szenzáció minden alkalom, amikor újat adva, hozva jelenik meg a világ nyilvánossága előtt.

„Thália szende növendéke! Szemefénye ne-
[mednek,
Mily magasan kiragyogsz sorsosaid közepett!
Benned erő s akarat szépen kézfogva haladnak,
És te e két adományt oly ügyesen kezeled.
Gyermek vágy még csak, máris koszoruzva
[misézel,

Thália oltárán nyujtva be áldozatod.
Egyszer látva, szeretni tanultunk szende művésznő,
S e szeretet lobogó hév tüze, nidd el, örök.”

Rákosi Szidihez, szegedi vendégszereplése alkalmából, 1872 jan. 30-án (a főgymn. VII. osztályu növendékeinek verses üdvözlete, ezen estén szinté került: „Laury kisasszony“, 5 felv. dráma.

....

A humor azon csók, melyet a komikum ad a tragikumnak.

Laube.

Jelenet az „Orgonavirág“ Nemzeti Színházbeli előadásáról

(Papp felv.)

Ilonka

GÖNDÖR FERENC új könyve

Félelmetesen nagyszerű időket élünk. Megremegett a föld, megingott minden, amit eddig sziklaszilárdnak hittünk, egy ótéves világökléstől megnyomortott emberiség utolsó rettenetes küzdelmét vivja, hogy végleges, többé meg nem bolygatható békéjét biztossítsa; recseg, ropog minden, ami a multban épült: — és a világtörténelem eme legnagyobb evolúciójának lázas, idegölő napjaiban, ami magyar hazánk létének, jövőjének sorsdöntő óraiban a nagy küzdelem egyik legkiválóbb harcosa, *Göndör Ferenc* egy percre félreáll a küzdőtérrel, ellágyul és felzokog: „Hiába olyan szép ez az új világ, én mindig az elmult világot siratom. Magát, Ilonkám“.

Ércnél maradandóbb emlékekkel hódol *Göndör Ferenc* élete párjának, akit fiatalon, huszonnyolc éves korában ragadott el tőle a kérlelhetetlen végzet. Megrendülve olvasom a jóságos feleségnek és anyának, férjéhez és fiához intézett utolsó leveleit, amikből egy nagy lélek, egy fenkölt szellem melegsége és szent tisztasága árad felém, — mélységes rokonérzéssel, a bánatában vergődő író gyönyörű bucsuszavait: költői szárnyalással tanusítják ez irások, hogy ennek a két embernek vonzódása a siron túl is tart és örökké élni fog.

Göndör Ferenc új könyve általános irodalmi szempontból is rendkívül értékes. Novellák, háborus visszaemlékezések, apró raj-

zok dicsérik írójuk elsőrendű képességeit: egészen sajátos megfigyelő erejét, szuggeráló alányságát és temperamentumát, briliáns mesterségbeli tudását, meggyőződésének tisztaságát és bátorságát.

Rajongója *Ady Endrének*. A Nagyvaradon együtt töltött diákevek emlékét, a hirtelen nagyranőtt költő varázslatos egyéniségét lelkes sorokban örökíti meg. Novelláiból különösképpen a *Dániel* élete, *Vizner*, a szabó, *Kávéház* és a *Malom-utca* meséiből címűeket említem meg. Abszolút írói készség nyilatkozik meg ezekben az erővel és mély filozófiával megteremtett tömör miljö — és jellemrajzokban. És ami mindennekfelett

Néhai GÖNDÖR FERENCNÉ

megragadó: jóság, emberiesség és szeretet jellemzik Göndör Ferencben az író is, minden szavából a derék és bátor ember hite és lelkesedése szól hozzánk. Tehetséges író és igaz ember egy személyben: milyen üdítő élvezet ez a különlegesség! M. M.

Maga csak tudja

INTIM PISTA, készül-e szindarab Heltai Jenő regényéből, a 111-esből, melyet olyan lázas érdeklődéssel olvastunk nap-nap után a Magyarországon?

— Nem készül. Sem szindarab, sem mozidarab. Selfridge nagyszerű történetével mindössze az történik, hogy nemsokára megjelenik könyvalakban is.

— Hát Heltai nem ír darabot?

— Nem. Legalább egyelőre nem. Regényt ír. Nagy regényt, mely ha lehet, még nagyszerűbb lesz, mint a 111-es.

— Türelmetlenül várjuk. Új magyar darabról nem tud?

— Karinthy dolgozik az új darabján. Mikor a „Holnap reggel” premiérje volt, megfogadta, hogy csak akkor ír új darabot, ha az első legalább ötvenszer megy.

A közönség teljesítette a föltételt, a „Holnap reggel”-nek nagy sikere volt, most Karinthy is megtartja a fogadalmát: dolgozik.

— Ott leszünk a premiéren. Zsazsa mit csinál?

— Egy időre visszatér az operetthez, két nagy szerepet játszik el egymásután. „A csibészkirály”-nak, Buttykay Ákos operettjének játssza el a főszerepét, azután az „En, te, ő”-ben együtt játszik Kosáry Emmivel.

— Mi lesz a budai színészettel?

— Nemsokára megnyílik a budai nyári szinkör, Sebestyén Géza, a buda—temesvári szintársulat direktora társulatával felköltözik Budára, hogy programjához híven egész nyáron át itt gyönyörködtesse.

— Már alig várjuk. Mondja Pista, mi van Pufival, már nagyon régen nem láttuk.

— Beteg szegény Pufi, igen nagybeteg volt, most már hál' Isten jobban van, tul van a veszedelmen. Nehéz operáción esett át, sokat szenvedett, de most már gyógyulófélben van.

— Majd küldünk neki virágot. Pá.

Új színészek

1. Petráki Irén. — 2. Marsai Mancsi. — 3. Beregi Kató. — 4. Friss Margit. — 6. Drahowszky Mary. — 7. Komáromi Ilus. — 8. Szegő Józsa. — 9. Károlyi Géza.

Film-készítés

Irta és illusztrálta: NAGY ENDRE

A „Kolumbusz“-filmgyár nagyszabású mozi-darabon dolgozik. Mindenekelőtt is a színlap készül el, amelyet már idejében közölnek is a szaklapok reklám-rovatai:

ROMEO ÉS JULIA

SZENZÁCIÓS ERKÖLCSDRÁMA A NAGYVÁROSI ÉLET MÉLYSÉGEIBŐL MERITVE

A FŐSZEREPEKBEN:

UCCAI ICA ÉS ÁRVIZY KELEN

IRTA: SCHAKESPÉRE A.

FILMRE ALKALMAZTA: KÖKÖVI IZSÓ UR

Ezután a főszereplők arcképe következik mozgófelvételben.

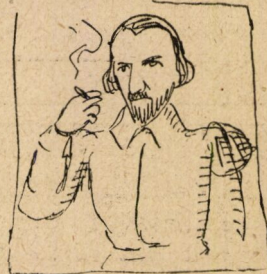
Romeo: Árvizy Kelen ur.

Kapuletty S. veronai nagykereskedő: Beteg Mihály ur, a Vigszínház volt tagja.

Julia: Uccai Ica k. a.

Schakespére A. ur a szerző.

A rendező: Kökövi Izsó ur.

Valamennyi arckép cigarettázik. Ez Kökövi Izsó ur ötlete, akinek még könyvügynök korából megmaradt a vezérelve: — „Fő a mozgás!” Amint megszabta, mindegyik szereplő háromszor szippant hosszasan, mélyen, mellre szijja, kibocsátja a füstöt és mindannyiszor mosolyogva néz jobbra-balra. Önmaga számára egy kis mulatságos trükköt eszelt ki: öngyújtó masinával próbál cigarettára gyújtani. A masina háromszor egymásután nem gyullad meg és ő rezignáltan mondja: — Nem, nem, soha! — mig végül negyedszer rágyújt. Ennek föltétlenül humoros hatása lett volna, de a fölvételt ötször

megkellett ismételni, mert a makrancosgépecske kivételesen mindjárt elsőre meggyulladt és nem volt rábirható, hogy ne gyulladjon meg. Egy ilyen kis komisz masinától minden kitelik. Végül is úgy segített a dolgon, hogy benzintelen masinát használt és miután háromszor nem gyulladt meg, egy skatulya gyufát vett ki a zsebéből. A felvétel így még humorosabb lett. De viszont egy kis kulissza-affér keletkezett belőle, mert Schakespere A. azt követelte, hogy ő használhassa ezt a trükköt. Alig lehetett meggyőzni, hogy az ő korában ugyszólván nem is volt gyufa.

Természetesen mindezek csupán előzmények. Most kezdődik a darab.

ELSŐ FELVONÁS

A Montekky és Kapuletthy családok között a versengés immár kölcsönös gyűlöletté fajult.

ZENEKAR

Kapuletthy S. dús gazdag veronai nagykereskedő elhatározza, hogy palotájában mulatságot rendez, amelyre Verona társadalmának színe-

java hivatalos lesz. A családi tanácskozásban leánya, Julia azt indítványozza, hogy hívja meg az ünnepélyre Montekky J.-t is, akivel szemben régi családi ellenségeskedés áll fenn. Mire Kapuletthy indulatosan — a vetített fölírás szerint — e szavakkal válaszol:

— Ezen Montekky nézetem szerint egy szélhámos egyén! Őt nem ismerem!!!

Az ünnepély napján a budai Vár egyik ódon kis palotája előtt gyülekeznek a meghívottak. Valóban ott van Verona társadalmának színejava: ott van a Király Színház, továbbá a Városi- és Budapesti Színház egész karszemélyzete. A kapuban egymásután érkeznek az előkelő hordszékek, amelyeket történelmi retrospektív megilletődéssel bámul egy konflis, amelyet az utolsó pillanatban sikerült a rendezőnek megállítania, úgy, hogy csak egy löféjjel lépett bele a filmbe.

Mihelyt a meghívott előkelőségek kiszállnak hordszékeikből a kapuban, azonnal visszamennek a gyártelepre, mert a palota káprázatos fényű belseje ott van fölállítva.

(Folyt. köv.)

A Fővárosi Orfeum, Kis Komédia, Kisfaludy Színház tagjai a május elsejei felvonuláson

(Papp R. felv.)

Az ember élete

ANDREJEV LEONID DARABJA
A MAGYAR SZINHÁZBAN

Minden nemzet színpad-irodalmának megvan a maga hatalmas, nagyszerű drámája, mely a földi élet legnagyobb problémáját, az emberi élet homályos titokzatosságát próbálja megvilágítani. A németek *Faustja*, a norvégek *Peer Gyntje*, a magyarok *Ember tragédiája* külső formában és beállításban lehetnek különbözők egymástól, de a tragédia magva a nagy megoldatlan kérdés, amit az író a közönség közé dob, mindig csak ugyanaz: mi az ember és mivé lesz az ember.

Az orosz irodalomnak is megvan a maga élettragédiája. Andrejev *Leonid*, a legmélyebb érzésű orosz gondolkodók egyike írta meg „Az ember élet”-t, mely témában és külalakban is a legtökéletesebb élet-tragédiák egyike.

Andrejev Leonid darabja azonban nagyon sokban különbözik a többi műfajbeli tragédiától. Alakjainak foglalkoztatása, a történetek jellemzése, a helyzetek beállítása, mind merőben új és nagyszerű utakon haladó írói fejlődés eredménye és a homályos miszticizmus, a gondolatoknak nem elmondása, csak érzetése, de feltétlen megéreztetése is olyan művészeti tökéletesség, mely az eljövendő tragédia-irodalom fejlődésére feltétlenül irányítólag fog hatni.

AZ APOLLÓ KABARÉ TAGJAI
A MAJUS ELSEJEI FELVONULÁSON (Papp felv.)

A tragédia prologussal kezdődik, melyet a Szürke Valaki mond el és felvilágosítja a közönséget, amely valószínűleg csak szórakozást keres a színházban, hogy ma szomorú, könyörtelen valóságot fog látni: az ember életét.

A prologus után szétlebben a függöny és megkezdődik a tulajdonképeni darab.

A Szürke Valaki, akinek titokzatos személyével az író a sorsot akarja szimbolizálni, a szin sarkába húzódik és ott áll titokzatos mozdulatlanúságba burkolózva az egész előadáson keresztül. A színt pedig, mely egy szegény-

PÁRTHY MIHÁLY ELEMÉR, BÁGYONI SZABÓ DÁVID
a Propaganda társulatok fővezetői társulatukkal

sorsu család lakásának egyik szobáját ábrázolja, ellepi a vénasszonyok kórusa.

Frappáns és nagyszerű megfigyelése en alapul Andrejew *Leonid* ujszerű jellemzési eszköze: a kórusok. Ezek a kórusok az egész darabon végigvonulnak. Nehéz dolog lenne meghatározni, hogy mi is voltaképpen ez a kórus, mert hogy itt nem a közhellyé vált operettfogalmát kell a szónak érteni, az biztos. Legjobban talán úgy lehetne definiálni ezeket a kórusokat, hogy egyforma életkörülményű emberek kara.

Fontos is kiemelni az „emberek” szót, mert a kar ebben a tragédiában, nem mint létező valami szerepel, hanem csak az egyének egyéni cselekvéseiből konstruálódik.

Szóval az első felvonás a vénasszonyok kórusával kezdődik, amely kíváncsian találgatja, hogy milyen lesz vajjon a gyerek, aki a szomszédaszobában megszületik. Néhány perc múlva kijön a születendő gyerek apja és boldogan újságolja, hogy a kicsike megszületett és fiu lett. A vénasszonyok szerencsét kívánnak az ifiu apának, a háttérben álló Szürke Valaki kezében a gyertya, az élet gyertyája pedig hatalmas lánggal égni kezd.

A második felvonást a szomszédok kórusa vezeti be. A szomszédok beszélgetéséből megtudjuk, hogy a kis fiu már daliás ifjává serdült, aki szegényen, de boldogan éli életét fiatal feleségével. Bár néha betevő falatjuk sincs meg és a ruhájuk már rongyokban foszlik le testükről, mégis nagyszerű vidám életkedvvel rohannak a jövőbe. A felvonás végén a Szürke Valaki előrelép a sarokból és bejelenti, hogy az ember nem hiába küzdött, meg fogja találni bár csak kis időre, tökéletes boldogságát.

A harmadik felvonás teljes kórus. Az egész felvonáson végigvonul a vendégek kara, amely mint a vendégek rendszerint, közömbös dolgokról beszélget. Csak néha ütközik ki hangjukból a csodálat, milyen gazdagok lettek is

Szirmai, Simonyi Mária, Ihász május elsején

(Papp felv.)

Solti Hormin énekel május elsején

(Papp felv.)

ezek az emberek. Az ember és a felesége végre fény és pompa között él és boldogságuk betetőzésékepen egy gyönyörű kis fiuk is született. A felvonás vége felé a házigazdák is megjelennek a színen, nyomon követhető a jóbarátok és az ellenségek ellentétes kórusaiból.

A negyedik felvonásban már mindketten megöregedtek és a Szürke Valaki kezében a gyertya erősen a vége felé közeleg. A fényből, a pompából csak az üres lakás, a nagy szolgaseregből csak egy tőpörödött, öreg cseléd maradt meg, aki egy hosszú, huszperces monológban mondja el a szomorú, elfonnyadt lelkűek életfilozófiáját, melynek állandóan, busan visszacsengő refrainje: „Nekem már minden mindegy“. A gyerekek is haldoklik és ez betetőzi az öregek testi és lelki nyomorúságát. A két öreg szinte vallási őrzöngésben imádkozni kezd, hiszen már semmijük sincs csak a gyerek, de hiába minden a fiu meghal. Ekkor az ember végső elkeseredésében a Szürke Valaki, a sors ellen fordul és megátkozza az életet.

Az ötödik felvonásban a gyertya csonkig égett, piszkos, kicsi, szürke lángja kialvóban van. Az ember csapott hajjal, züllötten ül a korcsmában a bor mellett. Felesége már rég meghalt és a férfi azóta bánatában ivásnak adta magát. Deliriumában megjelennek

előtte egymásután mind a kórusok és fájó reményszenciaként elevenítik fel elmúlt életét. Az öreg meglátja a maga végtelen kicsinységét, fejét az asztalra hajtva zokogni kezd és a Szürke Valaki kezében kialszik a tövigégett gyertya. Az ember meghalt.

Andrzejew Leonid e fenséges élet-tragédiáját a Magyar Színház fogja nálunk bemutatni. Az ember szerepét *Törzs Jenő* játssza, akinek kivételes tehetsége az igazán nehéz szereppel diadalmasan fog megküzdeni. A többi szerepek egyelőre még nincsenek kiosztva. A darabot *Májkus László* rendezti. *Szenes Andor*

BIBARI SÁNDOR a "Rip"-ben

BARTOSS OLGA a Royal-Orfeum művésznője

NAGYAPÓ

Pariss Pál meghalt

Negyvenkét éves korában, egy bal-
 eset tragikus áldozataként meghalt:
Pariss Pál, Az Ujság belső munkatársa,
 ujságíró, kritikus és — mesemondó.
 A Nagypapó. Ezen a néven vezette
 Az Ujság gyermekrovatát, ezen a néven
 lett példátlanul ismertté és népszerűvé
 és neki is ez volt a legfőbb belső öröme
 és gyönyörűsége, ha szelíden, csöndesen,
 boldog mosollyal a gyermekek közé
 menekülhetett.

Fiatalon, jóval harmincesztendő éra
 előtt már ő volt a Nagypapó, aki meséivel
 derűt vitt a gyermeklelkékbe. Ez volt a
 legkedvesebb írói foglalkozása, bár első-
 rangú volt a színikritikákban és kiváló
 a zsurnalisztika minden rovatában. Mint
 ember, visszavonultan élt, boldog, meg-
 hitt családi életet. Kartársai szerették
 és becsülték és zokogva kísérték el
 utolsó útjára.

*Az első magyar nyelvű budai színelőadás (mű-
 kedvelőkkel) 1784 Szent András hava (okt.)
 14-ik napján volt. Színrekerült: „Gróf Waltron
 avagy a Subordinatzió“. „Egy szomorú játék öt
 részkebe foglaltatva“. Magyarra fordította Kónyi
 János strása mester.*

Asztalos Mária

Új név a színpad világában,
 akármilyen dallamos, magyaros
 csengésű is, egy pillanatra még-
 is idegenül hangzik, mert még
 ismeretlen. Azt hisszük azon-
 ban, hamar, aránytalanul gyor-
 san lesz jó, értékes csengése
 ennek a névnek: Asztalos Mária.
 Most először láttuk a fiatal
 művésznőt, a május ragyogó
 ünnepének színpadi előadásai
 során jelent meg első ízben a
 pódiumon, a Békeszínpadon lé-
 pett fel és nem tulzás, ha meg-
 állapítjuk, hogy igen nagy
 sikert aratott. Finom megjele-
 nése, az a báj, mely egész
 lényén előmlik, egy csapásra
 megszerezték számára a külső
 sikert és még ennél is értéke-
 sebb volt a belső siker. Egy
 nagyszerű ígéret volt a fiatal
 művésznőnek és az első nyil-
 vános szereplése; egy értékes
 művészi jövő legszebb remé-
 nyekkel biztató ígérete.

ASZTALOS MÁRIA

május elsején föllépett a Békeszínpadon

A szinpad pompája

A szinpad pompája? Lehet-e beszélni erről? Lehet. A szinpad pompája az új kulturában talán még teljesebb, még diszesebb, még ragyogóbb lesz, mint valaha volt. A dolgok nem ismerői hihetik csak, hogy a kommunista-kultúra deklasszifikálja a szinpadot ahelyett, hogy emelné soha nem képzelt magasságokig. Azért, mert az új élet kiirtotta a fölösleges és ostoba fényzéseket, nem kell azt hinni, hogy a szinpadot is ezek közé sorozza. Ami csunya, felháborító, oktalan és céltalan pompa volt, annak pusztulni kell, ami egészséges, ösztönös, nevelő, művészi és gyönyörködtető volt, annak fejlődnie kell.

Hogy a szinpad pompája nem volt fölösleges fényezés, azt senki előtt nem kell bizonyítani. A szinpad nevelte és fejlesztette az ízlést és gyönyörködtető eszközei a szépérzékét finomították a tömegekben. Mindig nevelő hatása volt a szinpadnak, minden tekintetben a kultúra terjesztésének egyik leghatásosabb és legközvetlenebb erejű eszköze volt, de különösen a szinpad pompája volt az, amely a jóízlés fejlesztésében a leghatásosabb volt.

Ezért a szinpad pompának inkább jöendője van, mint multja. Ami eddig kicsinyes eszközökkel, álcshillózással volt csak elérhető, ahhoz most meglesznek a legjobb, legtökéletesebb eszközök. Egy-egy darabot ezentúl igazi és megértő tömegek néznek meg, és bár nincs üzletesség a színházi politikában, mégis érvényesülhet az az elv, hogy egy-egy darab bőségesen „behozza” a kiállítására költött befektetést.

Más lesz persze a szinpad pompája a jövőben, mint volt a multban. Nem lesz olyan flitteres.

(László rajza)

Szép Ernő és Tarján Vilmos az Otthonban

Beöthy László ifjukurából

Fiatal, kedves arcu leány kereste föl a minap *Ráskai* Ferencet a Pesti Hírlap szerkesztőségében. Elmondotta, hogy ő *Décsi* Jakabnak, a néhai komáromi lapszerkesztőnek a leánya és hogy azt szeretné, ha *Ráskai* elolvasná mindazt, amit édesapja irodalmi hagyatékában talált. És azzal letett két szindarabot, tárcákat, verseket. Ugy a darabok, mint az apróbb írások egy igaz talentum dokumentumai. Persze most, amikor az élő írók se igen tudnak helyet kapni, — a színházaknál nagyszerű a konjunktura, a lapoknál pedig nagy a papirhiány — nem igen lehet szó arról, hogy *Décsi* irodalmi hagyatéka a közönség elé kerüljön. Egy azonban bizonyos, hogy *Beöthy* Lászlónál, az Unio vezérigazgatójánál a lehető legnagyobb érdeklődést kelti majd ez a hiradás. A néhai komáromi lapszerkesztő hagyatékában ugyanis néhány levelet is talált *Ráskai*.

A huszesztendőös Beöthy László

És e levelekből kiderült, hogy *Beöthy* László 1885-ben *Décsi* Komárommegye Közlönyénél kezdte el írói pályafutását. Mert — és ezt bizony már sokan talán nem is tudják — *Beöthy* Lászlónak, a *Kék macskához* c. regény szerzőjének közeli vérrokona, leszármazottja, *Beöthy* Zsolt fia, *Rákosi* Jenő unokaöccse írónak indult, és az írói pályán erős, tiszta nyomokat hagyott novellákkal, regénynyel, — Egy leány, több legény — szindarabokkal, míg aztán 27 éves korában a Nemzeti Színház direktora nem lesz; majd rövid szünet után meg nem alapítja a Király Színházat. Ezzel aztán hátat is fordított minden dicsőségnek.

Ami most már a *Décsi* hagyatékában talált levelekben érdekes, az, hogy azokból kiderül, *Beöthy* az esztétikán és a versíráson kezdte. A komáromi ujságnak ajánlja föl közel hetvenoldala terjedő tanulmányát *Bárá Eötvös Józsefről*, ami utóbb könyvként is megjelenik. És a komáromi lapban jelent meg, az egyik levél tanúsága szerint, *Mikes* c. pályadíjnyertes verse. A verset itt adjuk az akkori eredeti kézirat szerint. Gyönyörűsége lesz benne az olvasónak. Az aláírás *Aesopus*, azt mutatja, hogy mennyire igézete alatt állt akkoriban ő is *Rákosi* Jenő *Aesopus* című vígjátéka sikerének. Írói álnévül *Aesopus*-t választotta. De ime a vers:

Mikes

„Pro libertate“

Mint a jegenyeszál, mely magába vénül,
Korhad egyre jobban, pusztul évre-évrül,
Melyet százszor sujtott az Isten haragja
— Most ezer apró szű örli és faragja,
Mely százszor kiállta zivatar verését,
— Most készül kidülni, megöli a vénség.
Oh, mint élőfa a pusztasivatagban,
Egyedül, öregem én is így maradtam.

Elhagyatok mind, mind. Nincs az idegenben
Egy lélek se, aki megértene engem,
Érezné a szómat, tudná, mért sóhajtok,
Aki a siromra rávetne egy hantot.
Csak az emlék él még, a multak emléke,
Egyedüli társam, oh, bár ez se élne:
Meghalnék nyugodtan, nem fájna a sorsom,
Így az élet kinja kíséri koporsóm.

Oh, ha nem látnálak uram, fejedelmem,
 Oh, ha nem kisérnél test nélkül, te szellem,
 Oh, ha a fülemben némán nem susognál,
 Oh, ha nem merengnék fényes idők sorján,
 Könnyel nem sirátnám elmúlt boldogságom,
 Nem sebezne ébren régen elmúlt álom:
 Keserű kenyerem sem esnék ily zokkal,
 Csordultig a szívem nem vón' panaszzokkal.

És ha az Ur szólít, el is mennék békén
 . . . Igy a földi kinok végső menedékén
 Haldokló agyamon, az utolsó este,
 Elpihenni nem hágy édes hazám esté.
 Mindenható Isten! Leborulok térdre,
 Imádkozom hozzád könyörögve, kérve,
 Megtörött aggastyán, életemnek végén,
 Semmi sincs e földön, amit még várnék én.

Eltűröm csapásod, némán fejet hajtok,
 Bár keményen sujtasz, csak nem issóhajtok.
 Egyért imádkozom, hallod Isten, hallod
 E rebegő szókat, e kiáltó hangot?!
 Azt a hazát áldd meg, azt a szegény földet,
 Az otthoni bércet, édes magyar völgyet,
 Sok baját oszlassad, törd meg a bilincset,
 Háromszinű zászlónk emeljed föl ismét!

Oh áldjad meg sokszor, oh viseljed gondját:
 Eljen, legyen boldog megint Magyarország!

Messze a hazától, idegen siromban
 Oh nagy Isten, tedd, hogy én is meg-
 [nyugodjam.]
 AESOPUS.

Sziklai Jenő a Rip-ben
 (Papp felv.)

DOSZTOJEVSKIJ: SZEGÉNY EMBEREK. A nagy orosz író első regénye, amellyel egy csapásra megállapította írói hírnevét. Egy szegény, vénülő irtóknak és egy nyomorgó fiatal leánynak megható levélváltása. Egyik méltatója azt írta róla, hogy e regényben a szavak nem hosszabban, hanem mélységben vannak írva. Lapjai észrevétlenül halmozódnak, mint a lassan hulló és üreget vájó vízcsöpek; s egyszerre, anélkül, hogy a víz emelkedését észrevennők, mély tavat látunk magunk körül és a folyvást fokozódó búskomorságban alámerülünk. Dosztojevskij e művébe beletette lelkének egész természetét: beteges érzékenységet, a könnyőritességet és önfeláldozás szükségérzetét, keserű felfogását az életről, szilaj és mindig fájtó kevélységet. A szomorú, de szomorúságában vonzó regényt Trócsányi Zoltán művészettel ültette át magyarra. A könyv 8 koronáért kapható a Színházi Élet boltjában.

....
 DÉRYNÉHEZ.

Hol Te ragyogsz, a művészet örök rózsái
 [teremnek,
 Amde művész kezeit vérzi ezernyi tövis,
 Elhal a taps, az öröm-riadó nép zaja lenyugszik,
 Zug az idő s busan hervad az ifju virág.
 Szép fiatalságban virul egy: a művészeti muzsa,
 S amelyet a nép fűzött, megmarad a koszoru!
 Kolozsvár, 1839 július 11.

Tompa Béla
 az Andrassy-uti Színház tagja

CSIRIBIRI

(HARMATH IMRE)

Zenéjét írta: SZIRMAI ALBERT

Allegretto. Moderato.

ÉNEK.

MARCSA. 1. Cif-ra szü-re nines a ló-nak,
MISKA. 2. Fel-má-szött a nyúl a fá-ra,
MARCSA. 3. Szeptem-ber-bül ok-tó-ber lesz,
MISKA. 4. Ké-mény-sep-röt nem hánt szappan,

ZONGORA.

mf *p*

1. Ko-csis nem va - ló ge-rof-nak, A gróf az csak fit-tyent rá-ja S már a kan-tárt
2. Egyszer ment el bál-ba Sá-ra Há-rom graj-cár nemszáz pen-gő, Hü de kár, hogy
3. No-ven-ber-bül de-cem-ber lesz, De-cem-ber-bül ja-nu-jár lesz, Sok em-ber-bül
4. Kot-lós tyuk-ból nem lesz kap-pan, Kri-no-lin-ból nem lesz já-ger, Nyul-ból sem lesz

1. pu-co-vál-ja.
2. bál-ba ment ő.
3. nagy sza-már lesz.
4. ho-zen-trá-ger.

Csi-ri-bi-ri, esi-ri-bi-ri, kék dolmány, A gróf kendre fit-tyent hány,

Csi-ri-bi-ri, csi-ri-bi-ri, kék dolmány, It-tye, lit-tye fittyet hány.

The first system consists of a vocal line in the upper staff and a piano accompaniment in the lower staff. The vocal line has lyrics in Hungarian. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

POLKA.

1. 2. 3. 4.

mf

The second system is a piano piece titled 'POLKA'. It begins with a first ending marked '1. 2. 3.' and a second ending marked '4.'. The tempo is marked 'mf' (mezzo-forte).

The third system continues the piano piece from the second system, featuring a complex melodic line in the right hand and a supporting bass line in the left hand.

The fourth system continues the piano piece, marked with a dynamic of 'f' (forte). It features a series of eighth-note patterns in the right hand.

The fifth system continues the piano piece, featuring a series of eighth-note patterns in the right hand and a supporting bass line in the left hand.

A régi színészvilágból

Tempora mutantur... Ma a nagyfizetésű színész sok pénzével nem tud mit csinálni, — régen a kisfizetésű legalább jóllakhatott — ha csak el nem itta a gázsiját... Vessünk egy pillantást a régmúlt időkre. Bőség volt mindenben és mint a naiv mese mondja: „*kolbászból fonták a sövényt is*“, — a színészt ha megkedvelték: „*tejbe-vajba fűrésztötték*.“ Igaz, hogy például az első magyar szintársulat tagjai (1790) egész alacsony fizetés mellett működtek, de viszont olcsó is volt az élet és mindenből volt quantum satis. Az első drámai hősnő *Moór Anna*, 30 váltó forintot húzott, *Liptai Mária* 26 frtot, *Termetzky Franciska* ugyanannyit, a férfiak közül nagyobb fizetést élvezett: *Sehy Ferenc*, ki 28 frtot kapott, *Várady Mihály*, *Láng Ádám*, *Varsányi Ferenc*, *Rózsa Márton*, *Kelemen László* 24—24 frtot, a szegény sugónak, *Nyéky Pálnak* pedig 20 frttal kellett beérnie... Képzeltető tehát, ha ily szerény dotációval megelégedtek az egykori uttörő színészeink, mily olcsó lehetett akkoriban a világ... De még jóval később is, például 1827-ben, milyen fizetésük is volt a híresebb színészeinknek: *Déryné* havi fizetése 120 frtot tett ki; akkoriban ez horribilis gázsí

volt és annyi értékű, hogy elsőrangú vendéglőben kosztolhatott. A férfiak jóval kevesebbet kaptak; így többek között *Szerdahelyi József*, *Szilágyi Pál*, *Udvarhelyi Miklós* 70 frtot kapott havonta. És mily viszonyok voltak a vándorló kis truppoknál? Ahol konzolidált volt a helyzet, ott még istenes volt, hiszen mindnyájan fixumot kaptak, — azonban az ugynevezett kőbor-színészek természetben kapták a fizetésüket. Ezek a proletár-színészek faluról-falura vándoroltak és pénz helyett elfogadták a belépti-jegy fejében a jó paprikás szalonnát, sonkát, kenyeret, lisztet, babot, gyümölcsöt, tojást stb. Mikor aztán híre ment, hogy mily eredeti módon élnek meg a vándor truppok, azontul a nagyobb városok szinigazgatói sem idegenkedtek a természetbeni adományok elfogadásától. Pedig a belépti díj aránylag elég szerény volt szerte az országban. *Debrecenben* az 1790-es években az első hely 20 kr., a második 10 kr., a harmadik 7 kr. volt. *Nagyváradon* 1813-ban a „Játékszin-Ház“-ban a zárthely 40 kr. a „Parterre-Noble“ 30 kr., második hely 20 kr. *Győrött* 1836-ban, a *Kilényi-féle* szintársulat szinlapjáról ezeket jegyeztem le: „Bemenet-díj kegyességekre bizatik, egyébaránt csak a régi szokás szerint“

Érdekes, hogy 1837-ben, midőn a Nemzeti

A Nemzeti Operaház balletkara, mely Broda Ede vezetésével nagy sikerrel szerepelt a „Szinházi Élet“ április 27-én a Royal-Apolloiban megtartott tánccmatináján (Fapp felv.)

Színház megnyílt, szintén aránylag igen kedvező belépti-díjakat szabtak meg: földszinti-és középpáholy 5 frt., II. em. páholy 4 frt., első em. zártszék 1 frt 30 kr., földszinti zártszék 1 frt., II. em. zártszék 54 kr., földszinti bemenet 48 kr. II. em. bemenet 40 kr., karzati bemenet 10 kr.

A természetbeni fizetéstől azonban nem tudott a közönség megválni: amiből arra lehet következtetni, hogy vagy drága volt a pénz, vagy az élelem volt igen-igen olcsó. Még az 50-es években is divatozott ez a jó szokás, sőt az exkluzív társaságáról híres *Balatonfüredről* is azt írja Molnár György híres „Világostól-Világosig” című munkájában, hogy 1854-ben ott a következő megállapítás volt érvényben: 1 pár husos csirkéért 2 személy mehetett az álló karzatra, fiatal pipe (liba) fejében az adakozó két karzati zártszékre tarthatott igényt, zsenge ruccáért egy karzati zártszékre és egy karzati állóhelyre lehetett ülni; fiatal pulyka ellenében egy földszinti zártszék járt, továbbá: egy kis kosár tojásért 3 előadásra 1 álló karzati-jegyet adtak, 1 szopós bárányért egy hétig lehetett karzati zártszékre menni, egy malacért 2 földszinti zártszéket adtak.

Művészetért, élelmiszert! Ez volt a jelszó a tizenkilencedik század elején igaz boldogságára a régi, jó vándorkomédiásoknak. *Erődi Jenő.*

A BETÉT. Ifjumunkások kommunista mulatságot rendeztek és másorra tütek egy kis operettet is. Az operettet azonban kevés zeneszám volt elhelyezve, éppen ezért a főrendező elment *Zerkovitz* Bélához és megkérte, hogy írjon egy betétet. A komponista eleget is tett a kívánságnak, nagy volt azonban a meglepetés: amikor a főrendező ismét jelentkezett nála és újabb betétet kért.

— Elvtárs, — szöjt az agilis ifjumunkás — betétje óriási tetszéssel találkozott. A kommunista multság sikere érdekében nagyon kérem, írjon nekünk még egy hasonló zeneszámot.

— Lehetetlen! — jegyezte meg *Zerkovitz Béla.* — Az idevonatkozó kormányrendelet értelmében minden személynek csak egy — betétje lehet.

A BUDAPESTI SZINHÁZ-ban vendégszereplő Margit Színház kapuzárásig a „Nebántsvirág”-ot és „Gésák”-ot játssza. A Margitszigeten a nyári szezon *Millöcker* nagyszerű operettjének, a *Szegény Jonathán*-nak felújításával kezdi a színház. A darab czim szerepét *Nyárai Antal* fogja játszani, *Vandergold*-ot *Barna Andor*, a színház ujonnan szerződtetett tenoristája alakítja, *Quickly* Tóbiás multságos figuráját *Simonyi Dezső* és *Horti* Sándor felváltva fogják játszani. A nő főszerepét *Della Donna* Eugénia játssza.

UJ TÁNCISKOLA. *Marositz Irma* és *Fekete Pál* tánciskolája a Splendid-kávéház különtermében (Károly-körut 24.) megnyílt. Beiratkozások d. u. 4—8 óráig. Telefon 85—22.

A Nemzeti Operaház balletkara, mely Brada Ede vezetésével nagy sikerrel szerepelt a „Színházi Élet” április 27-én a Royal-Apolloiban megtartott tánccmatinéján (Papp felv.)

ILLÉS PIROSKA

Érdekes arc, érdekes jelen-
ség és értékes talentum: ez
Illés Piroska. Művésznő, aki
egyike a legsokoldalubb te-
hetségeknek, róla őszintén el-
lehet mondani azt az unalo-
mig elkoptatott udvariaskodó
frázist, hogy szinte mindent
tud, amit akar. Most mozit
akart játszani és a mozifel-
vevő előtt jelent meg. Csak
természetes az elmondottak
után, hogy a mozifelvevőgép
előtt is kiderült róla, hogy
igazi tehetség, aki mozdula-
taival, munkájával, erősen
érezhető képességével egy-
aránt hivatott arra, hogy jó
moziszínésznő is legyen.
Mindjárt a legelső alkalom-
mal, legelső filmszereplésével
a legfényesebben beigazolta,
hogy a legnagyobb várakozás-
sal tekinthetünk filmjövője elé.

Szinésszé lettem. Megkapám
Az első szerepet,
S a szinpadon először is
Nevetnem kellett.

Én a szerepben jóízűn
S szivemből neveték:
Pályámon, oh, ugy is tudom,
Leend sok sirni még.

*Petőfi színészverse első (székesfehérvári) fel-
lépte alkalmából; megjelent 1842 június 15-én,
az Athenaeum-ban.*

....
A szinpad különösen a nemzeti történelem
tükre, mely a nemzeti érenyeket úgy, mint a
nemzeti bűnöket élénk tartja; előbbieket, hogy
kövessük, utóbbiakat, hogy kerüljük. — *Szegedi
Híradó*, 1860 őszelő 23.

....
A szegedi színház megépítésének gondolata egy
jókedvű asztaltársaságból indult ki, ahol elhatá-
rozták, hogy minden pohár sör után, amit el-
fogyasztanak, 1 krajcárt fizetnek a pénztárba, a
színház fölépítésére. — (*Szegedi Híradó*, 1878
május 24.)

Kisfaludyt ne keresd e keskeny sirban, oh honfi!
S a rövid élet után holtak örökre ne véd;
Itt csak elromlandó tetemét jelelék ki baráti:
Fenn van időt muló szelleme műveiben.

Kisfaludy Károly sírfelirata. Irtá: Vörösmarty.

....
A színművészetnek semmi maradandósága
nincs; olyan az, mint a felhők megett borongó
nap, feltűnik, e percben elragad bennünket szép-
ségével s a másik percben már elenyészett s ha
egyszer a nagy éj bekövetkezett, láthatatlanná
lőn ragyogásának egész dicsősége.

(*Megyery Károly halálára irta: Bajza
József; Honművész közlése, 1842 december
18-án.*)

....
Leányasszony volt a címe a hajdani hajdon
színésznőknek, mely címet a színlapra is kiírták,
legtöbbsnyire a vezeték- és keresztnév kezdő-
betűivel. — A Nemzeti Színház megnyitása után
azonban már nem divatozott ez a kifejezési mód.

....
A művész élni akar, a nyárspolgár megélni.
Helgai Jenő.

Kérdem az égre

Nézve:

Vajjon kinek a csodája,

Hogy Pesten is színrekerülhet végre

A Szent Antal csodája?

*

Ma mások

A szokások,

Bátrabbak, különbek a munkások,

Szücsők, szabók, takácsok.

Ezzel szembe

Mégis Tamások

Vagyunk benne,

Hogy jobbak a mai,

Mint a hajdani

Hauptmann korabeli takácsok.

*

A Városi Színházban is lám,

Két darab szerepel egy este,

A Rip és a Három a kislány.

A színlapon látszik ez tisztán:

Péchy Erzsí, a legszebb kislány,

Átható

Bája és kelleme

Három szerepben látható,

Ő Lisbet, Alice és a

Kék hegyek szelleme.

*

A Marika

Szerzőjének ujján nincs aranykarika

Kis ta-

Pasztalatlan legény a Krausz Miska.

De a Marika muzsikája

Oly szép, elismeri bárki,

Hogy bárha

A szerző ilyen ifju is évre

Igényt tarthat, mégis a névre,

Mely csak férfinak jár ki:

A Mihályra.

(lengyelke.)

A szinpadai álnévről

MAJOR RAJZAIVAL

Amióta csak magyar színészet van, majdnem szabályszámba megy, hogy a színészek és színésznők költött nevek alatt játszanak. A kasirozott szinpadai név használatának majdnem szabállyá vált szokása ép oly régi, mint a színészet maga. Az okok azonban, melyek ezt az uzust ugyszólván törvényesítették, egészen különbözők voltak.

Mindenekelőtt le kell szögezni, hogy a színjátszás Magyarországon mindig magyar és nemzeti jellegű volt; tehát idegenhangzású nevet szinlapján egy igazgató sem tűrt. Magyaros, sőt szinte tulzottan széphangzású neveket adtak akkoriban a *pihés ifjoncoknak*, ahogy kezdetben a színész noviciust nevezték. *Dérynét*, eredeti-Schenbach Rózának hívták, *Petőfi Sándor*, akinek családi neve Petrovics volt, *Homonnai, Pönögei Kis Pál, Borostyán, Sajó* nevek alatt színészkedett. *Halmi* Ferenc bonvivánt (*T. Halmi* Margit édesatyja) családi neve *Starill* volt; egy jóbarátja, *Kiss-Halmi József* nevét vette fel, *Blahánét Reindl* Lujzának, a híres *Kántornét* családi nevén *Engelhardt* Annának hívták. *Náday* Ferenc előbb *Navratil* volt. De szinpadai neveket használtak igen gyakran azok is, akiknek családi nevük magyar hangzású volt, így *Takács Ádám*, a híres tragikus (eredetileg *bácsai Nagy Gábor*), *Szigligeti* Edét *Szathmáry Józsefnek* hívták, *Fejér* Károly uttörő szinigazgatót (akinél 1844-ben *Petőfi* játszott) *Károlyi Józsefnek*. *Festetich* Andor gr. (nyug. színészeti felügyelő), vidéken *Tolnay* néven színészkedett, *Fenyéri Mórt* odahaza *Peterdi*-nek hívták.

A szépcsendesü nevek kultuszát olykor tulzásba vitték; ilyen nevekkél *Bájligei, Rózsa-berki, Berekszóy, Örömvölgyi, Szabadhegyi* gyakran találkozzunk még a tíz-tizenöt évnél nem régibb szinlapokon is. Hogy ez a divat szerencsésen kimult azt én — talán nem helytelenül — a *Fedák* név — pedig ez egyszerűen, szinte rusztikusan hangzik — sikereinek tulajdonítom. Mindenesetre megállapíthatjuk, hogy divatok e téren is voltak, vannak, sőt valószínűleg lesznek is. Előfordultak olyan esetek is, hogy egy kezdő színész egyszerűen fölvette egy-egy népszerű művész nevét. *Nyáray* Antalnak két vidéki névutánzójáról is tudunk, *Nyáray Rezső* és *Lajosról*, mint egybehangzóan állították: a *Nyáray* nevet a művész iránti *tiszteletből* vették fel. *Pethes* Imrének, mikor nemrégiben vidéken *Cyrano*-ban vendégszerepelt, így mutatkozott

be egy kis színész: „*Pethes Dezső tánckomikus vagyok.*“ Utóbb a táncművész a *mamájára* hivatkozott, mint aki követelte, hogy *ha már színész lesz, legalább Pethes néven legyen.*

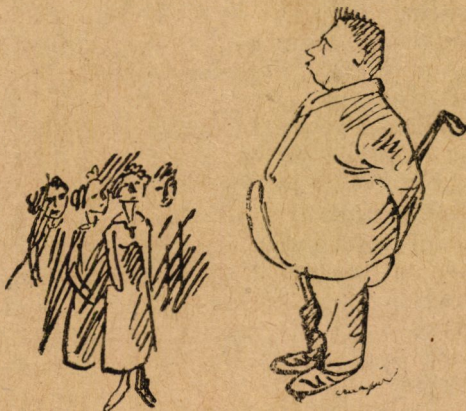
Láttam vidéki színlapon a *Csontos, Környe*i nevet elég gyakran. *Heltai Jenő* mostani debreceni direktor nevét némi hirlapi purparlé után jó darab ideig *Heltai H. Jenő*nek írta.

A komikusok között egy időben valóságos járvány volt a *Sziklay* név felvétele; úgy, hogy *Sebestyén* igazgató, mikor *Sziklay Benőt* — e néven a legifjabbat — *Royal Orfeumból* tagjai közé szerződtette, kikötötte, hogy nevét *Tamás Benőre* kell egyszerűsíteni; megis történt, amit a többiek, névszerint *Cornél, Jenő I. József és Jenő II.* kétségkívül fájdalmas megilletődéssel vettek tudomásul.

Az orfeumok világában egészen ellenkező tendencia érvényesül. Az artistaság nagyjában nemzetközi művészet lévén, mindenki, különösen a táncosnők és a *fizikai* artisták, internacionális (különösen angol) hangzású neveket iparkodnak felvenni. Sok ilyen kasirozott név gyártódik a kávéházak asztalainál és sokszor egész furcsa dolgok kerekednek ki belőlük (*Darmoras, Ahram Dav* stb). Néhai jó Mérei Adolfról tudtuk, hogy a művésznöket, akik

pályájukat az ő direkciónál kezdték, maga keresztelte el, nem is egészen önzetlenül. Dicséretére legyen azonban mondván, az idegen (angol, francia, spanyol) hangzású művésznévét

pénzben, *kétszer annyit* számított fel, mint a menyibe nála a magyaros művésznév került.

A már elég jól hangzó művészneveket is gyakran változtatják az artisták világában. Így *Robinson* mester, a *Konsten-ügy* nevezetes szereplője (családi név: *Rosenfeld*) *Robinetti* néven birkózó volt, *Rohonczy* néven bűvész, de szerepelt *Radványi* néven is. Ilyen és hasonló példát számosat tudnánk felhozni a színeszet világából is (*Küry Klára* előbb *Hajnal Klári*, *Honti Hanna* előbb *Hajnal Hajnalka* volt.)

A legújabb és legérdekesebb formáját a művésznév megválasztásának a *mozivilágban* láthatjuk. Itt *nagyrészt* oly leleményesen „szerkesztett” nevekkal találkozunk, melyek — bár tulajdonképpen *magyar* szótövekből alkotódtak, — mégis internacionális csengésűek. Szükség volt erre a kis manipulációra, akkor, amikor a magyar film a legkelendőbb exportcikkünké kezdett válni. Így aztán azok a művészek, akik állandóan játszanak mozszerpeket, a rendes színpadi nevük mellé külön *mozineveket* is kaptak. Ilyen *mozinevek* *Olt Arisztid* (*Lugosi Béla*), *Kurd Viktor* (*Gellért Lajos*), *Dán Norbert* (*Földváry József*), *Turán Gusztáv* (*Turányi Alajos*), *Fiáth Róbert* (*Fehér Gyula*) *Lóth Ila* (*Rónai Manci*). *Mattyasovszki Ilona* előbb *Fraknői Ilona* néven játszott a színpadon, az *előbbi* a családi neve. Ismertebb mozszerpek még: *Wett Lucy*, *Cläry Lotto*, *Corthy Mira*, *Sacy von Blondel* (*Megyeri Sacy*) *Jean Dcïret* (*Erkel Gusztáv*).

Kalotai László.

Anagrammák

Az anagramma betűjáték. Egy névnek vagy egy szónak, címnek, betűiből új szó-figurát kell képezni, de úgy, hogy az eredeti szó betűinél *se több, se kevesebb* betű ne legyen az újszóban, pont csak annyi és ugyanazok a betűk, mint abban a szóban, amiből az anagramma csinálódik.

Az összetett hangzók (sz, zs, ny, ty, ly, stb.) és a kettőzött hangzók (tt, ss, bb, stb.) elemeikre felbonthatók. Az „e” helyett „é” vehető és viszont. Szükség esetén az „i” és az „y” valamint a „j” egymással cserélhetők. (A klasszikus nyelvek is állandóan cserélték ezeket a hangzókat.)

Természetesen annál sikerültebb az anagramma, minél élesebb, jellemzőbb és kifejezőbb az új szó-formáció, — az eredeti szóra, illetőleg fogalomra.

*

Az anagramma-játék uttörő felfedezője *Emőd Tamás*, akinek kezdeményezésére megalakult az Első Magyar Általános Anagramma Társaság. Az igazgató *Emőd Tamás*, az igazgatóság tagjai *Incze Sándor*, *Karinthy Frigyes*, *Szép Ernő*, *Radnóti József* és *Szomaházy István*. Az igazgatóság legutóbbi ülésén a következő anagrammákat akceptálta :

Világ	= Ál-vig.
Figuró	= Fa-rigó.
Fedák	= Dafke.
Putti Lia	= Tuti Pali.
Szép Ernő	= Penész-őr.
Gábor Andor	= Ronda bogár.
Rákosi Jenő	= Ej, ön Kosáry ?
Biró Lajos	= Olajos bri.
Biró Lajos	= Liba jó sor !
Kosztolányi Dezső	= Szelid őszi teákon.
Ráskai	= Iráska.
Gózon Gyula	= Gazul gyónó.
Fedák Sári	= Á, fád siker !
Lovászi Károly	= Irály kovászol.
Boross Géza	= A szobor ég.
Kökény Ilona	= Ó kék nő nyila !
Kökény Ilona	= Alkonyi nőké.
Kosztolányi Dezső	= Tó-szöke zsidó lány.
Törzs Jenő	= Rest őz jön.
Bródi Sándor	= Dr. Bodon Sári.
Lakatos László	= Kalászos talló.

Harsányi Zsolt	= Ostyán halzsir.
Harsányi Zs.	= Harisnyás Z.
Kuruc János	= Curuk Jónás !
Incze Sándor	= Ni, Don Cesár !
Kóbor Tamás	= Ostoba Márk.
Varsányi Irén	= Vén Nyiri Sára.
Kassák Lajos	= Laskás Jóska.
Halász Lajos	= Száll a sóhaj.
Krudi Gyula	= Ludra igyuk.
Krudi Gyula	= Daru kigyul.
Kemény Simon	= Nékem nyom is.
Ráskai Ferenc	= Cefre Kan Sári.
Faragó Jenő	= Ön-e a Figaró ?
Rátkai Marci	= Rác Imi takar.
Rátkai Marci	= Rác Kati Mari.
Liliom	= Millió.
Szenes Béla	= Se len, se zab.
Móric Zsiga	= Cirmos Giza.
Ignotus	= Sut(t)ogni.
Balla Ignác	= Náci ballag.
Balla Ignác	= Balga Láncki !
Molnár Ferenc	= Flórenc, Marne.
Ráskai	= Sárika.
Kosztolányi D.	= Disz ló-tokány.
Kuruc János	= Rucási Kunó.
Kuruc János	= Kosári Nucu.
Beregi Oszkár	= Ó birkás zerge !
Csörtös Gyula	= Túrós a gyolcs.

A társaság igazgatósága elfogad anagrammákat és a jó anagrammák készítőit tagjai sorába avatja. Akit fölvesz, annak jogában áll az anagramm társaság tagsági voltát névjegyére rányomatni. A legjobb anagrammák gyártói dísztagok lesznek.

A fiatalok
Szép Magda festőné

(Lázár rajza)

Ügyvédek, jogászok, katonatisztek és hivatalnoknők a színi pályán

Az októberi forradalom, majd a proletárdiktatura teljesen megváltoztatta a színiiskolák képét. Ügyvédek, jogászok, katonatisztek, tisztviselők, hivatalnoknők, földbirtokosok, bankigazgatók és gyárosok leányai árasztják el a színiiskolák padjait.

Rózsahegy Kálmán színiiskolájába beiratkoztak többek közt a következők:

Dr. Székely Emil ügyvéd, Dr. Váradi Jenő ügyvéd (Váradi Aranka, a Nemzeti Színház művésznőjének fivére), Lendvai Pál huszárkapitány (Lendvai Lola, a Vigszínház tagjának a fivére), Dr. Nagy Sándor ügyvédjelölt, Kresz Irén, (Dr. Rezsny Aurél rendőrtanácsos neje), Holló Ilona a bőrközpont volt hivatalnoknője, Balog Juci és Baján Piroska volt tisztviselő-

nők, Orbán Zsuzsi, akit az új moziszinésznők közé vettek fel a tehetséges Dömötör Katóval (Mea Melitta) együtt. Meglett férfiak, asszonyok a fiatal, kedves ki'szininövendékekkel együtt ülnek az iskola padjaiban. És így van ez különösen a Rákosi Szidi színiiskolájában, melynek növendékei közül a következőket sorolhatjuk föl:

Milosevits János műegyetemi hallgató, aki mint főhadnagy tért vissza a háborúból, Halnay Tibor jogász, szintén főhadnagy, Novotny Miklós jogász, a harcra eleresztett Novotny alezredes fia, Nagy Lajos (Király Ernő unokaöccse), aki gyönyörű bariton hangjával tűnt fel, Dr. Pethes Imre végzett bölcsész, egyetemi hallgató, (Pethes Imrének, a Nemzeti Színház művésznőjének az öccse) Göndör Ferenc volt aktív főhadnagy, Medveczky István szintén volt aktív főhadnagy, Mariancsics Imre, volt aktív tiszt és költő, (több verse jelent meg), Willinger Mihály postatiszt, akit a Király

1. Tihanyi Lajos 2. Józsa Károly 3. Honti Nándor 4. Basch István 5. Teplenszky 6. Bródy Illés (Kelen rajzai)

Színház már le is szerződött énekes bonvivánnak, *Körösi Bálint* minisztériumi tisztviselő, aki operettkabuffónak készül, *Vig Ernő*, aki egy terménynagykereskedő főkönyvelője volt azelőtt, *Somogyi Margit* minisztériumi tisztviselő, akit annyira ambiciósá vált a színi pálya, hogy szülei tudta nélkül délután járt színiiskolába hivatali teendőinek elvégzése után és a legtehetségesebb Rákosi Szidi növendékek közé tartozik, *Hort Ida*, vidéki földbirtokos leánya, *Magaziner Erzsébet*, *Magaziner* budapesti redőnygyáros leánya, akit a Király Színház szintén leszerződött és a jövő primadonnáját látják benne, *Sárváry Rózi*, *Sárváry* budapesti drogériatulajdonos leánya, akiben a legtehetségesebb naivát látják, *Acél Ida*, vidéki földbirtokos leánya, *Donát Ilona*, *Donát Ede* operettkarmester leánya, *Bartók Lucy*, bankigazgató leánya, *Vaszary János* és *Piri* testvérek, egyik tehetségesebb, mint a másik, *Vaszary János*, a lakáshivatal

volt igazgatójának gyermekei, *Montág Rózi*, a már híressé vált *Montág Ilona* huga, *Montág Sándor* földbirtokos leánya, *Reinhardt István* (*Hegedüs Gyula* unokaöccse), volt aktív vadászfőhadnagy, *László Imre* magánhivatalnok, aki a *Környei-féle* tenorhangjával tűnt ki a felvételi vizsgálaton.

Mind olyanok, akik soha életükben sem lettek volna színészek, az új alakulat hatása alatt léptek a színi pályára, van közöttük sok tehetségesebb is. Mindenesetre kérdés, hogy nyerevelük a színészet, hogyan fognak beválni és milyen lesz a jövő színésznevezéke.

Szerényi Simon

Beethoven a legszórakozottabb zeneszerző volt. Egy izben Bécsben betért egy vendéglőbe, leült egy csendes helyre, elővette az étlapot, megvonalozta és kot akat irt rá. Pár perc múlva hozta a pincér a levest, mire *Beethoven* felkelt és ezt mondta: "Én már ettem!" És se szó, se beszéd, fizetett és eltavozott.

1. Zádor István 2. Páczay 3. Faragó Géza 4. Fényes Adolf 5. Lányi Zsigmond 6. Szenes Andor
(Kelen rajzai.)

Hogyan kell mozidarabot irni?

Vezérfonál filmírók számára írja: FORRÓ PÁL VI.

Dráma és vígjáték.

A mozivilágban általában slágerekről és pótképekről szokás beszélni. Sláger alatt értik a négy-öt felvonásos drámákat és vígjátékokat, pótképek alatt az egy-kétfelvonásos filmműveket, melyeket kísérő műsorul illesztenek egy-egy sláger mellé.

A vígjátékok általában mostoha gyermekei a filmnek. Rendszerint csak kísérő műsorul dolgozzák fel őket. Négyfelvonásos, tehát sláger-vígjátékot csakis akkor készített a filmgyár, ha egy kiváló művész garantálja a vígjáték sikerét. Ilyenkor a vígjáték egyenesen az illető művészról vagy művész személyére íródik és így születnek meg az Ossi Oswald, Loth Ila, Duci bácsi, Max Linder-filmek. E kivételes esetektől eltekintve, a filmgyárak csakis drámákat készítenek, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy a közönség — elég csodálatos módon — ezeket sokkal jobban szereti, mint a vígjátékokat.

A bohózatok pedig egyáltalában nem divatosak. Egy-egy híres rendező egyenesen sértesnek venné, ha bohózat elkészítését bizná rá.

A teljesség kedvéért megjegyezzük, hogy egy-egy scenárium minimálisan ezer korona. Ez bizony nem valami sok, mert az eleven színpadon előadott legsikerületlenebb színmű is többet hoz ennél, holott egy sikerült scenárium, mely az egész világot beutazza és évekig játsszák, számlálatlan ezreket jövedelmez a gyárnak. Éppen ezért Németországban már meg is indult és remélhetőleg hozzánk is el fog jutni az a mozgalom, melynek célja, hogy a filmíró épen úgy kapjon tantiémekeket filmje után, mint ahogyan a színpadírók kapják a maguk tantiémjeiket.

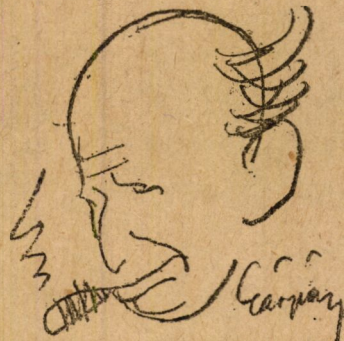
VII.

A filmíró nem születik, hanem kiképeztetik. Egy latin példabeszéd azt mondja: poeta non fit, sed nascitur! Ez magyarra fordítva annyit jelent, hogy a poétaságot nem lehet megtanulni, hanem arra születni kell. Ez alól a szabály alól azonban feltétlenül kivételt képez a scenárium-író. A filmíráshoz is kell természetesen írói hajlam, nagy fantázia, meseszövevényesség, sok természetes hajlam és rátermettség, de mindezek tetejébe elengedhetetlen a gyakorlati kiképzés. Csak az írhat jó filmeket, aki a filmgyártás egész mesterségét ismeri. A

filmírónak részt kell vennie filmfelvételeken, látnia kell, hogy milyen trükkökkel dolgozik a rendező, tapasztalatokból kell megtanulnia, hogy mi a hatásos kép, mit lehet az elgondolásokból valóban le is fényképezni.

A gyakorlat és tapasztalat hiánya az oka, hogy legjelesebb íróink is hihetetlen naivságokat írnak filmscenáriumokba és hogy tulajdonképpen filmíró kevés van, egész Európában alig néhány tucat. A kézirat végleges alakja előtt még a főrendező kezén is átmegeg, az író együtt határozza meg az egyes hatásos jeleneteket, a rendező kívánságai szerint átdolgozza, bővíti, rövidíti, új képekkel, trükkökkel toldja meg művét. Filmíró és főrendező elválaszthatatlan munkatársak, annyira, hogy egyes gyárakban a főrendező mellé állandó filmírók vannak beosztva, akik jelenetről jelenetre megtanácskozzák a scenáriumot. Sokszor felvétel közben, a helyszínen kell új ötleteket a darabba beleszőni s ezért a filmíró a nagyobb szabású filmek fölvetelénél mindig személyesen is jelen van. Pakots József, a kiváló filmíró például heteket töltött Raguzában a Casanova és Aphrodite című filmjeinek felvételénél.

Ennyi mindenféle csinyja-binja van a filmírásnak és éppen ezért azt ajánlom azoknak, akik kéziratokat küldenek be a filmgyárakba, hogy ne osszák képekbe munkájukat, hanem egyszerűen írják meg lehetőleg részletesen és felvonásokra osztva a témát. Ha a téma jó, a gyár ugyanis meghívja az írókat és akkor együttesen beszélnek meg a kidolgozás módját. Kár tehát előre fárasztó és végeredményében feltétlenül hiábavaló munkát végezni, mert hiszen a nem szakember scenáriumra egészen bizonyosan használatlan. A filmgyár pedig szívesen honoralja a kitűnő témát kidolgozás nélkül is. (Vége.)

Gáspár Antal önkarikatúrája

A császár. Na was is neues schöne Gräfin? Hol a császárné?

Leontina. A császárné öfelsége rendkívül haragos.

A császár. (Leül.) Ludovika haragos? De miért?

Leontina. Mert Werbina László gróf nem akarja leborotváltatni a bajuszát, felség.

A császár. Aber so was! Es mi köze Ludovikának a gróf bajuszához?

Leontina. Felséged már bizonyosan értesült arról, hogy a következő udvari ünnepélyen, február 22-én, az utolsó nagy élőkép az Olymposzt fogja ábrázolni az összes istennel. A felséges asszony soká nem talált megfelelő Apollót, míg végre úgy értesült, hogy a leg szebb férfi Bécsben Werbinn László gróf, huszárfőhadnagy. A felséges asszony ma látta is őt az ablakból lóháton a Bug udvarában.

A császár. Igen, a gróf ma szolgálattevő kamarás nálam. Nemrég jött meg a francia határról. Jó katona és szép fiú.

Leontina. A császárné öfelsége is szépnek találta. És nyomban elküldött hozzá a hírrel, hogy ő lesz Apolló a nagy élőképben, de a gróf nem fogadta el a szerepet, mert nem akarja leborotváltatni a bajuszát.

A császár. Sehr gut! És ezért haragszik Ludovika!

Leontina. A felséges asszony valóban nagyon haragos, három vázát össze is tört haragjában.

A császár. (Nevetve.) Ein Glück, hogy nem hoztam magammal a koronámat.

Leontina. A felséges asszony azért még min-

dig haragos... a felséges asszony... (Megilletődve.) A felséges asszony azt hiszem, sir. (Az ajtó jobbról megnyílik és belép a császárné.)

A császár. Na, Ludovika, hallom, te sirsz.

A császárné. Nem sirok, azért sem sirok. Nem sirok, mert felséged meg fogja büntetni engedetlen alattvalóját.

A császár. (Tréfásan.) Halál reá!

A császárné. (Komolyan tiltakozva.) Nem, azt ne, mert akkor nekem még sincs Apollóm, az előadás előtt nem szabad meghalnia és aztán is megkegyelmezhetünk neki. En csak arra kérem felségedet, hogy borotváltassa le a gróf bajuszát, ha kell erőszakkal, de borotváltassa le. Talán álmotait adhatnánk neki, megkötöztetnők és...

A császár. (Igen jól mulat.) De édesem, hova gondol? Ezt nem tehetjük. Nagyon jól tudhatod Ludovika, hogy csak a katonák hordanak bajuszt az udvar körében és én semmit dem tehetek, ha a gróf ragaszkodik bajuszához. A gróf férfi, vitéz katona, nem üzhetünk tréfát belőle.

A császárné. (Duzzogva.) Hát akkor mit tegyek?

A császár. Majd keresünk egy bajusztalan Apollót.

A császárné. Az lehetetlen! Senkitem olyan szép, mint a gróf, a gróf olyan, mint egy görög Isten.

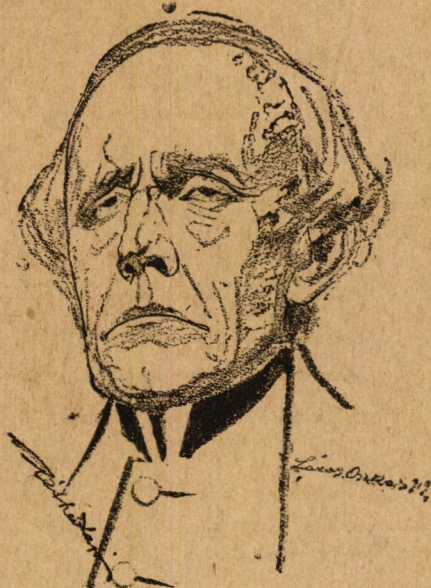
A császár. Ej, ej Ludovika!

A császárné. (Sértődötten.) Felség... (Szenvedélyesen.) Ilyen az én életem! Csupa lemondás, csupa keserűség! Mindenki azt állítja, hogy kész meghalni értem és aztán, ha kérek

TÖRZS JENŐ

Magyar Színház: Warrenné mestersége

RÉTHEI LAJOS

Magyar Színház: Warrenné mestersége

valamit .. Felsőged sem tud feláldozni kedvemért egy bajuszt.

A császár. O mein Kind, én? Ha óhajtod, háromszor megnövesztem és borotválatom le a bajuszomat a legszebb asszony kedvéért.

A császárné. (Kicsit kiengesztelődve). Kár, hogy felsőged nem lehet Apolló.

A császár. Valóban kár! De vajjon nincs valami szép hölgy, kinek kedvéért a gróf is meghozná az áldozatot? (Leontinához.) Grófnő, gondolkozzék csak. A viszontlátásra! (Kegyessen int jobbra-balra. El.)

A császárné. (Izgatottan) Nos, mit gondolsz?

Leontina. Nem tudom, a gróf rideg, zárkózott, két hete van már Bécsben és még egyszer sem jelent meg a társaságban.

A császárné. Azért egy szép hölgy kedvéért talán engedne mégis. A császár is azt gondolja, ugy-e? És a császár nagyon bölcs!.. (Élénken). Igen, igen... Például te beszélhetnél vele, Leontina... Oh, ha én olyan szép lennék, mint te.

Leontina. Felsőged százszor szebb, felsőged a legszebb...

A császárné. És a gróf mégsem teszi meg a kedvemért.

Leontina. Ha ismerné felsőgedet, bizonyosan megtenné.

A császárné. Hát nem ismer, ő nem ismer engem?... Különös, hiszen engem mindenki ismer.

Leontina. A gróf most jött a francia határról és még nem jelent meg egyetlen egyszer sem az udvarnál. Honnan ismerné hát felsőgedet?

A császárné. Gondolod hát, hogy beszélnek vele?... (Néhányszor végigmegy a szobán. De nem, nem, talán mégis inkább te.

Leontina. Felsőgednek bizonyosan több sikere lenne, a császárné...

A császárné. (Türelem tlenül). A császárnénak már megtagadta, kedvünkért semmitsem akart megtenni. A császárné nem beszélhet vele, de én... (Élénken) Leontina, ismer téged a gróf?

Leontina. Nem ismer, felsőged.

A császárné. Hány éves vagy?

Leontina. Husz, felsőged!

A császárné. Nézd Leontina, érts meg jól, én most Gallenberg Leontina grófnő leszek, a császárné udvarnőgye! Én, te leszek!... (Ábrándosan.) Szép!... Husz éves!... Nos?... Különben ne szólj semmit, hívasd a gróft, mondd, hogy a császárné kéri, te pedig menj szobádba, én majd itt meg-

Spatz János: Amputált Alkony

Békányi: Apró lelet utolsó emlékelet festmény

Darvasy István: Főhatalom, akit cínellen pincés

Remény: Előző láblátó pályán csavargó pítány volt helyettes

Scheller Hugo: 202 Reumás ábró

Pódy: Leda, csak felvételnek

Békányi: Támaszó, akit asszisi pincés azzal provokálta

Kelen Imre rajzai a Szalon tavaszi tárlatáról

várom . . . Szép és husz . . . Megértettél, Leontina?

Leontina. Meg, felség! (Indulni készül.)

A császárné. Oh, ne szaladj el. Jöjj vissza gyorsan! Csatold le az uszályomat!

Leontina. (Lekapcsolja az uszályt.)

A császárné. Ugy! Most egy hajfűrtöt bocsáss a vállamra.

Leontina. (Lebocsájtja a fűrtöt.)

A császárné. Az ékszeremet is vidd, az nem leányos! Ugy! Most a gitárodát. (Az ablakhoz lép és leül a karosszékbe.)

Leontina. (El).

A császárné. (Megpendíti a gitárt). Szép! Husz éves! Fialat! (Halkan énekel)

A gróf. (A szemben levő ajtón át jön. Teljes huszártiszti díszben van. Az ajtónál megáll, csodálkozva nézi a gitározó hölgyet, aki egy ideig nem mozdul. A gróf nem veszi le róla szemét és csodálkozása elragadtatással fokozódik. A császárné befejezi dalát.)

A gróf. (Mehajol). A császárné Öfelsége hívatott.

A császárné. Tudja, miért?

A gróf. Sejtem

A császárné. Én a császárné udvarhölgye vagyok, Gallenberg Leontina grófnő, én mindent tudok.

A gróf. Akkor bizonyosan tudja azt is grófnő, hogy Öfelsége hívatott.

A császárné. Reménylem! (Kacéran). Nekem nagyon tetszik, hogy ön nem enged a császárné

óhajának, hogy olyan büszke, önérzetes, katona, szép katona . . .

(Hosszu csend).

A császárné. (Kicsit eltogultan) A császárné Öfelsége azonnal jön, néhány perc múlva itt lesz. Addig üljön le gróf ur . . . Nem akar velem egy kicsit beszélgetni? (Leül egy karosszékbe).

A gróf. Ha a grófnő megengedi. (Sztintén leül).

(Csend).

A császárné. Ha a császárné nagyon szépen megkéri, akkor sem fog engedni?

A gróf. Nem, egész bizonyosan nem.

A császárné. Jól teszi, nagyon jól teszi.

(Ismét csend)

A gróf. Ugy-e untatom, grófnő? Nem tudok társalogni, nem értek hozzá. Husz . . . egy éves vagyok és eddig mindig csak háboruban voltam. Nem tudok beszélgetni szép hölgyekkel, csak gyönyörködni tudok bennük, úgy, mint most kegyedben.

A császárné. (Halkan). A császárné is szép!

A gróf. A császárnék mind egyformák.

A császárné. Mi?

A gróf. Megbántottam?

A császárné. Nem, de azért nem szabad azt hinnie, hogy a császárnék mind egyformák. Ferenc császárnak harmadik felesége Ludovika és ő egyáltalán nem hasonlít a másik kettőhöz, azok csunyák voltak, Ludovika szép . . .

Macza János

A fiatalok

Makó Bertalan

A gróf. Nem tudom, milyen a császárné? De kegyed szép az biztos, nagyon szép. Ezt egy katona mondja kegyednek, egyszerűen, őszintén. (Melegen.) Még sohasem láttam kegyedhez hasonló szép hölgyet.

A császárné. Igazán? . . . De a császárné is szép. A császárné is szép. A császárné fiatal és a császárné olyan szomorú. Most sir szegény, mert ön megbántotta, fájdalmat okozott neki, azért sir. Sok bánata van a császárnénak és kevés öröme. Olyan nagy öröme telt volna benne, ha sikerül az élőkép és ön nem akarja. Nem akarja megszerezni ezt a kis örömet a szegény császárnénak, aki sir. Mert ő sir, már előbb is sirt . . . nagyon sirt. (Sáját bánatából megilletődve, csendesen sir).

A gróf. (Meleg bámulattal). Milyen jó szíve van kegyednek, egy császárné szeszélye könnyet csal szíre szemébe. Kegyed mindig sir, ha mások sírnak?

A császárné. (Felnéz, mosolyog). O, igen, én mindig sírok, ha a császárné sir. Magam is azt hiszem, hogy túlságosan jó szívem van.

A gróf. Jóságánál csak a szépsége nagyobb.

A császárné. Igazán? De látta, ha folyton sírok, mert ön nem enged a császárné óhajának, akkor vörös lesz a szemem és nem leszek szép. És ön lesz az oka, egyedül ön.

A gróf. Istenem, hát kegyed igazán folyton sírni akar?

A császárné. Igen, én folyton sírni akarok. Zsebkendőjébe rejti arcát)

A gróf. (Hozzálép és lehuzza kezét az arcáról.) Kérem, ne sírjon, egy ilyen gyönyörű fiatal leánynak nem szabad sírnia.

A császárné. Mit törődik ön azzal, ha én sírok? Önnek az bizonyosan mindegy, mert ön nagyon keményszívű.

A gróf. Kegyeddél szemben én soha sem tudnék szívtelen lenni.

A császárné. Miért?

A gróf. (Megfogja a császárné kezét.) Mert kegyed szép.

A császárné. És?

A gróf. (Közelebb hajol hozzá.) Mert szeretem! (Szünet.)

A császárné. (Tjedten.) Az istenért!

A gróf. Mitől fél? Szeretem és mindig fogom szeretni. Kegyedet a sors küldte utamba, a gondviselés ajándékozta nekem. Soha, soha sem tudnám elfelejteni. Milyen boldog vagyok, milyen boldog . . .

A császárné. (Meghatva.) Miért busít engem? Olyan szomorú, ha így beszél.

A gróf. De miért? Hiszen olyan nagyon szeretem és mindent, mindent megtennék kegyedért, egyetlen Leontinám.

A császárné. (Hirtelen letörli könnyeit.) Mindent?

A gróf. Mindent.

A császárné. Igazán?

A gróf. Igazán.

A császárné. Akkor . . .

A gróf. Akkor?

A császárné. (Halkan, melegen.) Borotváltassa le a bajuszát.

A gróf. (Csalódottan.) Most is a császárnéra gondol.

A császárné. Csak magamra gondolok . . . nekem . . . nekem százszor jobban tetszenék ugy . . . ugy bajusz nélkül . . .

A gróf. Biztos, hogy jobban tetszeném ugy?

A császárné. Biztos.

A gróf. Akkor . . .

A császárné. (Izgatótt örömmel.) Megteszi?

A gróf. Mindent amit kíván. Tíz perc múlva visszatérek — bajusz nélkül, de előbb . . .

A császárné. Előbb . . .

A gróf. Csókoljon meg. (Közeledik a császárnéhez.)

A császárné. Nem, nem . . .

A gróf. Egyszer, egyetlen egyszer . . .

A császárné. (Ellágyulva.) Ó, Istenem!

A gróf. (Két kezébe fogja a császárné fejét, és lassan hozzáhajol. Hosszu csók.)

A császárné. (Lassan kiegyenesedik és boldogan, remegve mondja.) Menjen, most menjen.

A gróf. Megyek! De tíz perc múlva visszatérek. Vár reám?

A császárné. (Szomorúan.) Várni fogom!

A gróf. Viszontlátásra anyalom Leontinám!

A császárné. Isten vele!

(A gróf el.)

A császárné. (Egyedül marad, merengve tárja karját a gróf után, aztán gyámoltalanul leejti és ábrándozva, gyengéden mondja.) Leontina! . . . (Majdnem sir, aztán hirtelen kiegyenesedik és hangosan szól.) Leontina! . . . (Türelmetlenül.) Leontina!

Leontina. (Jobbról jön.) Felsőged szólított?

A császárné. Gyorsan, gyorsan Leontina, az uszályomat, a gyöngyeimet. Minden ékszereimet. Szép akarok lenni . . . A lila sálomat, is hozd és az ibolyáimat . . . A gyémánt fejéket, azt, amelyet a császár szeret. Siess, ne hívj senkit, egyedül gyere.

Leontina. Igen, felség!

A császárné. A halvány lila legyezőmet ne feledd.

Leontina. Nem felejttem, felség (El).

A császárné. (Leül egy karszékre, ábrándo-

Bednár János önkarikaturája

zik). Szeret! . . . Mon dieu! . . . O caro mio! . . . Szép fiatal tiszt! . . .

Leontina (Visszatér a kívánt holmikkal). Milyen szép ma, Felség! (Felcsatolja a császárné uszályát).

A császárné. Ő is szépnek talált, mindent megígért . . . tiz perc mulva visszatér . . . bajusz nélkül.

Leontina. Ó, be jó! (Feltűzi a császárné haját.)

A császárné. Ne örülj Leontina, én nagyon szomorú vagyok.

Leontina. Felség! (A császárné hajára illeszti a diadémot.)

A császárné. Sajnálom öt, Leontina!

Leontina. Felségednek olyan jó szive van. (A császárné nyakára teszi a gyöngyfűzért.)

A császárné. Ő is azt mondta! (Kiveszi Leontina kezéből az ibolyacsokrot, keblére próbálja a tükör előtt és Leontina feltűzi neki a virágokat.) Mondd, Leontina, megcsókoltak már téged?

Leontina. Ó, Felség! (A császárné fülébe teszi a fülbevalókat.)

A császárné. (Merengve beszél, miközben Leontina nesztelenül szépítgeti.) Valld be nyugodtan, az nem bűn, egyáltalán nem bűn . . . Azóta sokat álmodtam arról, hogy meg fog csókolni valaki . . . A császár csókja oly hideg, a császárnak már két felesége volt . . . a császár negyvenöt éves és én . . . Régen mindig azt hittem, hogy csak császárok, királyok, hercegek csókolhatnak meg. Vártam rájuk a fehér Milánóban . . . A szép fiatal hercegre vártam . . . Nem jött és most . . . A gróf nagyon szép fiú, Leontina, bele fogsz szeretni, ha meglátod őt, egész biztosan bele fogsz szeretni . . . Milyen selymes bajusza volt . . . Kár érte . . . Igazi gyönyörű, fiatal, délceg tiszt . . . (Leontina elkészül az öltöztetéssel és csodálkozva nézi urnőjét.) Szép vagyok? Mondd, szép vagyok?

Leontina. Gyönyörű, felség!

A császárné. Akkor jó, mert ma szép akarok lenni . . . ma . . .

(Kívül kardcsörgés hallszik.)

A császárné. (Izgatottan). Jön! Menj, Leontina!

(Leontina el jobbra.)

A gróf. (Szemben jön, bajusz nélkül. Egész katonás biztonsága eltűnt. Nehány lépést tesz a császárné felé, de lehajtott fejjel és kicsit elfogultan, dacosan szól) Leontina!

A császárné. (Halkan.) Köszönöm!

A gróf. Ugy-e most már nem tetszem? (Feléz, szemben áll a császárnéval és ijedten mondja.) Leontina!

A császárné. Csendesen, az istenért.

A gróf. Mit jelent ez, Leontina?

A császárné. Kérem, gróf!

A gróf. Én a szerelmemért jöttem, a jutalmam akarom. Ne üzzön játékok velem! . . . Szeretem!

A császárné. O, Istenem!

A gróf. Mi történt? Feleljen! Szeretem!

A császárné. Ne, ne, kérem!

Ujgyöngyvujdonságok

ADY ENDRE

költeményei új kiadásban megjelentek:

Vér és arany	14.— K
A halottak élén	14.— K
Uj versek	10.— K
A menekülő élet	10.— K
Ki látott engem	14.— K
A magunk szerelmé	10.— K

REGÉNYEK:

D'Annunzio: A gyönyör	22.— K
Daudet: Fromont és Risler	12.— K
Dosztojevszky: Szegény emberek	8.— K
Dosztojevszky: A nagyváros homályából	13.— K
Fényes Samu: Mátyás	10.— K
Flaubert Gustave: Egy fiatalember története	20.— K
Gyóni Géza: Rabságban	8.— K
Göndör Ferenc: Ilonka	6.— K
Gerhardt Hauptmann: Atlantis	18.— K
Heller: Collin ur kalandjai	5.— K
Hugo Viktor: 1793 Regény 2 kötet	24.— K
Kádár Endre: Balalajka	12.— K
Kosztolányi Dezső: A szegény kis gyermek panaszai	5.— K
Masson: Napoleon és a nők	11.— K
Művészeti Almanach 1919. évre	10.— K
Schnitzler Arthur: Beata asszony meg a fia	11.— K
Sienkiewicz: Montekarló	9.— K
Strindberg: A cseléd fia	14.— K
Strindberg: Vallomások	14.— K
Szenes Béla: Csudaszép Magda	12.— K
Ujhelyi Nándor: Egy férfi szerelmei	14.— K
Zémlak Semene: Kancsuka	16.— K

KOTTAUJDONSÁGOK

Béke keringő (Dirner)	4.50 K
Bölcsődal (Pogány)	4.— K
Bolseviki nóta (Pogány)	4.— K
Egy szál cigányal (Zerkowitz)	4.— K
Gróf Rinaldó I. II. füzet (Szirmai)	14.— K
Cyufa (Boros dal Szirmai)	5.— K
Leszerelek (Boross dal) (Szirmai)	4.— K
Lili bárónő 2 füzet (Huszka)	16.— K
Szép asszony hagyjuk egymást békében (Zerkowitz)	4.— K
Vallomás. 2 dal (Kondor)	4.— K
Zimberi zombori nóta (Zerkowitz)	4.— K

LEVELEZŐLAP UJDONSÁGOK:

Megjelent az új levelezőlap-sorozat. Gyönyörű szép felvételek az alábbiakról!

Rajnai Gabor, Z Molnár László, Lóth Illa, Simonyi Mária, G Kertész Ella, Kertész Dezső, Beregi Oszkár, Hollay Kamilla stb.

A 20 lapból álló sorozat ára 10.— korona. Portó 50 fillér.

Megrendelhető a „Színházi Élet” boltjában, VII., Erzsébet-körút 29.

Miután utánvételes csomagokat most a posta nem továbbít, kérjük a rendeléssel együtt az összeg beküldését is.

A gróf. (Követelődzve.) Szeretem, szeretem!
Leontina...

A császárné. Én nem vagyok Leontina.

A gróf. Nem Leontina? Hát ki?

A császárné. Ludovika császárné! (Kiegyenesedik és várja a hatást.)

A gróf. (Dacosan néz a szemébe.) Nem bánom, mindegy, Leontina grófnő, koldus leány, senki, a császárné, mindegy, szeretem!

A császárné. Hallgasson!

A gróf. Szeretem!

A császárné. A császárné...

A gróf. Szeretem!

A császárné. Csitt! Meghallják!

A gróf. Szeretem!

A császárné. A császár megtudja!

A gróf. (Mindig szenvedélyesebben.) Szeretem!

A császárné. Kérem, ne mondja, kérem...

A gróf. Szeretem!

A császárné. (Ellágyulva.) Nem lehet, nem szabad!

A gróf. Szeretem!

A császárné. (Mindig gyengédebben.) Megmondom a császárnak.

A gróf. Szeretem!

A császárné. A császár megharagszik... a császár nagyon megharagszik... Ön meghal!

A gróf. Szeretem!

A császárné. (Majdnem sirva.) Mon dieu!

A gróf. Szeretem, szeretem, szeretem!

A császárné. Istenem, mit tegyek?

A gróf. Szeretem!

A császárné. De mikor nem szabad!

A gróf. Szeretem! Meghalok érted, gyönyörű császárné!

A császárné. (Lassan felemeli karját, a gróf felé nyújtja kezét és megadással suttogja.) Szeretem!

A gróf. (Ujjongva, boldogan.) Életem, mindenem! (Meg akarja fogni a császárné kezét, de abban a pillanatban két lakáj kitarja a nagy szárnyasajtót és a küszöbön megjelenik Ferenc császár.)

A császárné. A császár!

A császár. Na was is lieber Graf, bajusz nélkül? Ez már kedves. (A gróf mellére mutat. Tréfálkozva.) Majd adunk valami más dísz helyette! Aztán ki bírta rá?... Egy szép hölgy, ugy-e? A receptem bevált? De ki volt a bűvös tündér? Ludovika, kegyed elpirul... Ej, hát mégis a császárné szava? Nálam is az számít legtöbbit, nem kell szégyelnie magát gróf! Én is mindig engedek! Nicht wahr Liebe Ludovika? (A gróf mozdulatlanul áll, a császárné zavartan játszik gyöngyfüzérével. A császár közelepp hozzá.) Ugy-e most boldog, hogy kívánsága teljesült? (Karját nyújtja neki.) Gyerünk, kedvesem! (Ránéz a császárnéra.) Ma olyan szép Ludovika, olyan fiatal!

A császárné. (Halkan, szomoruan.) Először és utoljára. Felség!

(Függöny)

Kettő korona

egy finom pipere
szappan, ha

CARBONIN

segélyével házi szappanból otthon főzi!

Másfél kilogramm pipere szappanhoz elegendő Carbonin és illatosító 7 korona — Kapható mindenütt.

Főraktár: **Honvéd drogéria**

Budapest, I., Áttila-körút 2. sz.
és **TÖRÖK J.** gyógytára, VI, Király-u. 12.

H A J S Z Á L A K A T

végleg, utónyom nélkül villanykezeléssel, arcfoltok, szepülő és szemölcs végeles eltávolítása, archámiasztó. Pattanás, szepülő, fehéritőkrém és puder. Diszkrét vidéki szétküldés. Tanítványok felvétetek. **Buchholz Nővérek** „Bosalle” kozmetikaiintézete Budapest, Király-u. 51, I. 9.

LOHR MÁRIA (Kronfusz) Budapest, VIII., Baross-utca 85. Legrégibb fővárosi vegyészítő és kezeletelő.

Fiókok: II., Fő-utca 27, IV., Eskü-utca 6. és Kecskeméti-u. 14. VI., Andrásy-utca 16, Teréz-körút 39 és Teréz-körút 24. V., Harmad-utca 4, VIII., József-körút 2.

Hajszálakat végleg eltávolít **Bach Manci** kozmetikai intézete. Mindennemű szépséghibák kezelése, szepülőeltávolítás, ráncok kisimítása, arcgőzölés és arcmasszázs. Juhányos bérletben. Budapest, VII., Almásy-utca 8. szám.

KÁROLYI KÁVÉHAZ ÉTTEREM
RÁKÓCZI-UT 74.

36-ik Rácz Laci világhírű égitánc-primás muzsikál.
Tulajdonos **VIDA PÉTER**.

S A SZINHÁZI ÉLET TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség: József 129-35.
Kiadóhivatal: József 121-72.
Jegypénztár: József 121-73.

NAGY IRODALMI ESEMÉNY

HUGO VICTOR
1793

A francia forradalom regénye

Izzóan aktuális, lélegzetfójtóan érdekesítő a nagy francia írónak ez a könyve.

Két kötet ára 24 korona

Kapható a „Szinházi Élet” boltjában. Vidéki rendelők szíveskedjenek a mű árát és portóra 50 fillért előre beküldeni.

Szerkesztői üzenetek

(E rovatban készséggel adunk felvilágosítást 5 színházi vonatkozású kérdésre. Kéziratokat, rajzokat nem adunk vissza és azok megőrzésére nem vállalkozunk.)

Chopin. 1. Nem közölte velünk. 2. Még nem. 3., 4. Még nincs megállapítva. 5. Ha aktuális lesz, megírja majd a *Színházi Élet*. — **Herta.** 1. Ha tehetségesnek bizonyul, még nem késő. 2. Nem akadályozza; a fő, hogy szinpad el foglaltságát mi se zavarja. 3. Csakis ez esetben számíthat tandíjmentességre. 4. Bármelyiknél. — **G. Livia.** 1. Király-u. 82. 2. Vigszínházhoz. 3. Baross-tér 20. 4. A nyáron. 5. Báró Aczél-u. 3. — **H. Elvira.** Vidéken működik a társulat, ez idő szerint Torontál-megyét járja.

Lexi, Esztergom. 1. Aréna-ut 16. 2. Király-utca 102. 3. Báró Aczél-utca 3. 4. Király-utca 95. 5. Nemzeti Színház.

Gizi. 1. Jövő hónapban. 2. Még nem. 3. Majd annak idején közöljük a névsort. — **Hű olvasó.** A *Színházi Élet* mult heti számában egy hosszabb cikk keretében megtalálja rá a választ. — **P. F. Békéscsaba.** Nem írta meg. — **D. E. Maglód.** Nem adták. — **„Ró.”** 1. Hidegkuti-ut. 2. Lipót-körut 3. 3. Népszínház-u. 20. 4. Csanádi-u. 21. 5. Nagymező-u. 22. — **Mirjam.** Az iskola titkáranál tessék érdeklődni. — **B. E. Budapest.** 1. A *Színházi Élet* kiadóhivatalához tessék fordulni. 2. Máv. főtítkár. 3. 26 évvel ezelőtt. 4. Budapesten. 5. Nem közölte. — **Menyasszony.** 1. Honnan tudnók? 2. Nincs. 3. Pihen. 4., 5. Nem. — **Tollszár.** 1. Sokan laknak ott. — 2.

1898-ban lépett a szinpályára. 3. 30. 4. Eltalálta. — **Veronika.** A *Színházi Élet* a nem előfizető olvasóinak is mindenkor készséggel válaszol 5 színházi tárgyú kérdésre. — **Kiváncsi.** A „Folt, amely tisztit” c. drámát 1898 január 14-én mutatták be a Nemzeti Színházban, ezzel a szereposztással: Matilde = Márkus Emília, Henriqueta = Maróthy Margit, Conception = Helvey Laura, Dolores = Keczery Irén, Fernando = Mihályfi Károly, Don Justo = Bercsényi, Don Lorenzo Tristan = Császár Imre. **Hű olvasó.** Hogy a szinpadot miért nevezik „forró deszkáknak?” erre más válaszuk nem lehet, minthogy azt Déryné, a híres magyar operanékesnő nevezte el így. Később német ideológiából átváltozott és kifejezés és ugyis mondták a „világot jelentő deszkák.” Ez utóbbi kifejezés Schiller Frigyesnek „An die Freunde” című verséből származik. **B. G. imádó.** Igaza van! — **Proczna.** 1. Vörösmarty-u. 78/b. 2. Rákóczi-út 51. 3. Palota-tér 5. 4. Pajor-szanatorium. 5. Főhg. Sándor-tér 4. — **Narczissza.** 1. Royal-szálló. 2. Aréna-ut 16. 3. Rákóczi-tér 16. 4. Király-u. 95. 5. Esetleg igen. — **G. Emmy.** 1. 1884 ápr. 26-án született. 2. Király-u. 82.

Germaine. Eltalálta. — **Cornevillei harangok.** 1. Bármelyik megfelel. 2. Március 31-én volt a születésnapja. — **H. Edit.** Ezt így nehéz kikutatni. — **Candida.** Ha a kérdés aktuális lesz, majd megmondja Intim Pista a *Színházi Élet*-ben. — **H. Renée.** 1. 1882-ben született. 2. Igen. 1891-ben született. 3. Nőtlen. — **H. Erzsike.** 1. Havas-u. 2. 2. Rudolf-tér 5. 3. Tudor-u. 5/c. 4. Temesvárszínház. 5. Rákóczi-tér 16. — **Zalaapáti.** 1. Ügyesség a fődolog. 2. Bármely tánciskola kiképez. —

III SZÍNHÁZI ÉLET ÉV-KÖNYVE,

MŰVÉSZETI ALMANACH

Szerkesztette: INOZE SÁNDOR

A színház, irodalom és művészet minden ágáról, rendkívül sok és érdekes olvasni való, becses adatok, továbbá novellák, versek, essayk a legkiválóbb írók tollából, rajzok, fotográfiák stb.

A vaskos kötet ára: **10 kor.**

Kapható minden könyvkereskedésben, füzsdében és a SZÍNHÁZI ÉLET Boltjában, (VII. kerület, Erzsébet-körut 29. szám.)

Minden könyv

megrendelhető a „Színházi Élet” kiadóhivatalába: Erzsébet-körut 29

BRAUNNÉ

blous, pongyola és jupon különlegességek mélyen leszállított árak mellett. V., Honvéd-utca 38. Vigszínházszemben

NEMZETI (ROYAL) KABARÉ VII. Erzsébet-körut 31. Tel. Józ. 121-68

Májusi ünnepi műsor.

Kezdeté 1/4 7 órakor.

Óh, szent házasság! Szerkesztő ur!

Vége az iskolának!

Gyorstalpaló! Pampul ett éhes!

SOLTI HERMIN VIRÁGH JENŐ

FORGÁCS JENŐ SALAMON BÉLA ZÖLDI MARTON

PAPP JÁNOS MÁTÉ SÁNDOR

SÁNDOR STEFI és Dr. ERDÉLYI GÉZA

GYENIS EDE CEIGER IRMA ARÁNYI JÓZSEF

Perényi József, Kardos Oszkár, Kardos József, Fodor Ernő, Arany Sári, Gombóc Vilma, Gárdos Irén, Csillag Mariska, Csillag Szerén, Burián Etel, Bárdi Manzi, Bárdi Irén stb.

Tanuljon tárogatót minden magyar!

A Wágner-féle tárogató-iskola nemcsak tárogatóra, hanem kottára is megtanít minden zenekedvelőt vagy kezdőt a legrövidebb időn belül. Úgyes példákkal magyarítja az iskola, miként kell kottát olvasni és tárogatózni úgy, hogy tanítóra egyáltalán nincs szükség és mégis gyorsan tanulunk. A „Wágner“-féle tárogató-iskola gyönyörű magyar népdalokat, újabb magyar és régi kuruc dalokat tartalmaz, többek között:

Csillagfényes nyári éjjel
Messze mentél, nagyon messze
Cserebogár, sárga cserebogár

Ha majd egyszer a siromon

Vallomás

Három hervadt rózsa

Fürdik a holdvilág

Kék nefelejts

Ugy még sohasem volt

Ocskay brigadéros

Hoffmann meséiből

Eredeti Rákóczi-nóta

Bordal a „Ánk bán“-ból

Bihari kesergője

„Tosca“ operából

Zsindelyezik a kaszárnya

Leszopom a jó bort stb. stb.

A „Wágner“-féle tárogató-iskola gyönyörű ábrákkal, nagy alakban, finom kivitelben, **csekély 6 koronáért** kapható minden papír-, könyv- és zene-műkereskedőnél, vagy a kiadónál

W Á G N E R

országszerte elismert elsőrendű magyar
hangszer és beszélőgépek áruháza

Budapest, VIII., József-körut 15.

Ketten vagyunk. 1. Legalább 4 középiskola és a művészi főiskola elvégzése. 2. 1876-ban. 3. Személynök u. 16. 4. Egy héten belül. 5. 26. — *D-rajongó.* 1. Kertész-u. 35. 2. József-körut 18. 3. Fhg Sándor-u. 4. 4. Cime: Royal Orfeum. 5. Fhg. Sándor-tér 4. — *Tudni szeretném.* A Budai Színházban az első előadást május 6-án tartották a magyar színészek. — *Operalátogató.* A Fra Diavolo operát nálunk Budán adták első ízben és pedig 1835. IX. 29-én, ezzel a szereposztással: Fra Diavolo=Lendvay Márton, Lord=Szerdahelyi József, Lorenzó=Erkel, Zerlina=Déryné, Pamela=Mogyorósi Nina, Matheo=Szilágyi Pál, Giacomo=Udvarhelyi Miklós, Beppo=Szentpéteri Zsigmond. A Nemzeti Színház operai személyzete is előadta 3 év után, 1838 szept. 13-án. A Nemzeti Operában 1909 ápr. 17-én adták.

Pacsirta. A Színészegyesületnél nyilvántartják. — **Hedda.** A színészegyesületi iskolánál kell megpróbálni. — **Cavallini.** 1. Rokona. 2. Nincs. 3. 1882-ben. 4. 1896-ban. — **„Ilyenkor este“.** 1. Egyelőre tul vagyunk halmozva. 2. Nem lehet levéllal elintézni, ha csak a kiadó személye-en nem ismeri. — **J. Aranka.** Rákóczi-tér 16. — **Pipi.** 1. A *Színházi Élet* kiadóhivatalában megrendelhető. 2. Már befejeztük. 3. A *Színházi Élet* 17-ik számában megirtuk, hogy egyelőre csak 40 moziművésznőre van szükség, ez a létszám már betelt. — **H. Dösy.** A Cigányprimást 1913 január 26-án mutatta be a Király Színház, ezzel a szereposztással: Rácz Pali=Nyárai Antal, Laczi= Király Ernő, Sári=Fedák Sári, Julis=Perczel Sári, Gaston=Rátkai, Grófnő=Halmy Margit és Estragon=Latabár Árpád.

Színházi képrejtvény

A megfejtők között három díjat sorsolunk ki: I. díj: Egy magyar író színműve. (E héten Lengyel Menyhért: „Sancho Panza kiralysága“) II. díj: Egy művészi arckép (E héten Kosáry Emy fényképét sorsoljuk ki.) III. díj: Egy kotta.

A *Színházi Élet* 18. számában közölt képrejtvény helyes megfejtése: Jobban van a Gomba. Lengyel Menyhért: „Névpárti estély“ című művét Laufer Eva, Tisza Kálmán-tér 3., Rátkai Márton fényképét Lóránt Zoltán, Dálnok-u. 1/b. és a kottát Schwarcz Imréné.

Berlini kozmetikai intézet, József-körut: József 49-51. Tanítványok felvételnek. Hajszálakat, szepitő szemölcsöt, mitessert eltávolít villanynyal. Archámlasztás

AKAR ÖN HEGEDÜLNI?

Kitűnő hangu

HEGEDÜ

habos jávorfából, vonóval együtt kapható:

Hangszer Otthon

FEKETE MIHÁLY

mesternél,

Budapest, VIII., József-körut 9. sz.
Hangszerek, gramofonok legnagyobb választékban

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII, ERZSÉBET-KÖRUT 31. TEL. JÓZS. 121-68

NAGY MAJUSI MŰSOR

Minden este 8/46 órakor

csütörtök, vasár- és ünnepnap d. u. 7/43 órakor előadás

MÁJUSI ÜNNEP!

Világ proletárjai egyesüljete!

BEPPPO

3 DEMONS SIDI ARNO BALDA

K. Solti Hermin és Virág Jenő

PAPP JÁNOS

SÁNDOR STEFI Dr. ERDÉLYI GÉZA

LIESZKOVSZKY ARANKA GOMBÓCZ VILMA

MORVAI BÖSKE

és az összes színházi és variété attrakciók.

Nyomatott Thália műintézet kő- és könyvnyomda rt.-nál Budapest V., Csákv-u. 12-14.

MÁNYOKI GIZI
a „Gróf Rinaldó“-ban

Labori főlv.

GÁCH LILLA
a Temesvári Színház tagja a Majd a Vicában